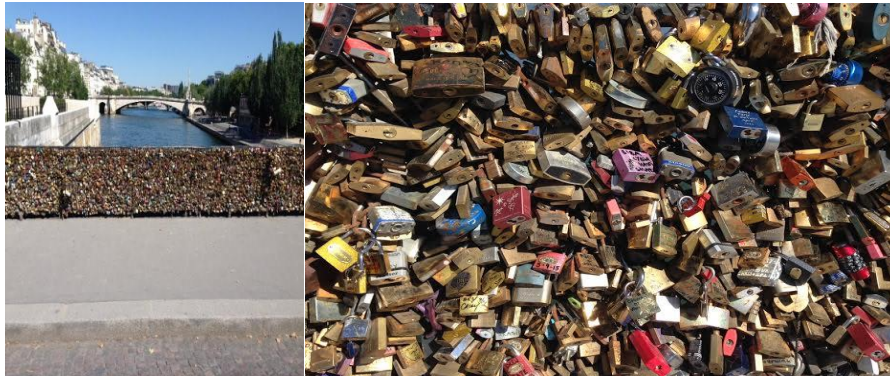

Forebygging for par, en umulig oppgave?

Hvilken sammenheng er det mellom det som par ønsker og trenger når det gjelder forebygging i samlivsspørsmål og det som det offentlige ønsker å tilby?

Lars-Ole Gjermundbo
VID vitenskapelig høgskole

Masteroppgave

Master i familieterapi og systemisk praksis MAFAM-2012

Veileder: Frode Kavli

27.05.2016

Antall ord: 27.154

Forsidebildene: Bilde av en av «Kjærlighetsbroer» i Paris.

Stedet er Ile de la Cite`. Bildene er tatt 6.juli 2015. Foto: Lars-Ole Gjermundbo

Tittel: «Kunsten å se individet»

FORORD

Det er helt fantastisk og nå kunne levere en Master i familierapi og systemisk praksis. Jeg kjenner meg heldig, som har fått muligheten til å ta denne utdanning. Den har vært nyttig og utviklende både personlig og faglig. Jeg vil spesielt nevne veiledning, kollokvier og PPU-grupper som har vært viktige for meg og min utvikling. Disse gruppene har vært med på å sette søkelyset på sider ved meg, som jeg har kunnet både forbedre og utvikle. Jeg vil gjerne takke for åpenhet og ærlighet i disse gruppene, som har vært med på å fremme min utvikling som person og terapeut. I mitt arbeid har utdanningen gitt meg ny teoretisk innsikt, trygghet i arbeidet og metodiske ferdigheter som jeg nå ikke kan være foruten.

Utdanningen har i perioder tatt fra meg tid, energi og oppmerksomhet på andre ting i livet, som også er viktige. Etter disse fire årene med utdanning, vil jeg oppleve en viss frihet, men kanskje også et tomrom. Jeg har likt samlinger og fellesskapet i forbindelse med disse veldig godt. Jeg vet jeg vil savne felleskap, humor og faglige utvekslinger.

Jeg vil gjerne takke alle dere som har vært interessert i oppgaven min, og spurt, kommet med gode råd, gitt meg feedback, støttet meg og vært tilgjengelige ved behov.

Jeg vil spesielt takke mine informanter for et godt møte og for positivt svar på min forespørsel om å bli intervjuet. Dere har vært med på å gi ny innsikt om forebygging i samlivsspørsmål. Jeg er selv spent på hva som blir det praktiske resultatet av oppgaven i ettertid.

Jeg vil også takke min arbeidsgiver Modum Bad og Bente Barstad, min sjef, som har støttet meg i denne utdanningen. Jeg vil også takke kolleger for veiledning og støtte, og ikke minst for at dere har tatt den ekstra belastningen det er å ha en kollega i utdanning.

Frode Kavli er min veileder på masteroppgaven, men har også vært min veileder helt i starten av min utdanning. Du er en bra mann og har gitt av din kunnskap, vært superryddig, stilt krav og loset meg gjennom dette forskningsprosjektet på en tydelig, vennlig og oppmuntrende måte. Takk!

Takk også til familien min, og spesielt takk til min kone Trine, som har gitt meg tid og rom til å jobbe med dette prosjektet. Du er veldig bra. Takk også til guttene mine, som stadig har fått spørsmål om samliv og forebygging. Jeg gleder meg til mer tid sammen med dere. Jeg takker for at dere har støttet meg i denne utdanningen.

Lars-Ole Gjermundbo

Mai 2016

SAMMENDRAG

I dette kvalitative forskningsprosjektet er det først foretatt et pilotintervju med tolv par på gata, om hva de vet og tenker om tiltak for å ha det godt i parforholdet og forebygging. Videre har prosjektet bestått av ett intervju med en beslutningstager på statelig nivå, et intervju med en stortingspolitiker, og intervjuer med to par. Oppgaven har et sosialkonstruksjonistisk utgangspunkt, og IPA har vært brukt som analysemetode.

Formålet med studien har vært å se nærmere på om det er en sammenheng mellom tilbud og etterspørsel av forebyggende tiltak for par. Oppgaven fokuserer på hvordan det offentlige jobber med forebygging for par. Videre fokus er hva par faktisk ønsker og trenger av forebyggende tiltak. Det interessante i oppgaven har vært å se i hvilken grad det er kongruens mellom tilbud og opplevd behov.

Funn som fremkommer i studien er blant annet at tilbudene om forebygging i stor grad er ukjent for målgruppa. Dette belyses gjennom flere funn. Parene har ikke sett disse tilbudene markedsført. Helse og fagpersoner spør også sjelden om parforholdet. Departement har lagt ansvaret for forebygging ut til kommunene og det kan se ut som kommunen ikke har tatt det ansvaret. Informantene er positive til forebygging, og myndighetene ønsker et bredt tilbud. Flere av informantene mente at det er aldri for sent å få hjelp og at det alltid er et håp. Videre funn var at god forebygging og god kommunikasjon er avgjørende for om samliv skal oppleves som godt. Kommunikasjon er avgjørende for alle nivåer; dette gjelder både kommunikasjonene mellom departementet og Stortinget, departementet og de utøvende instanser, de utøvende instanser og parene og internt i parforholdene.

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
SAMMENDRAG	4
1. INNLEDNING	7
1.1 Temaet forebygging og mine intensjoner med masteroppgaven.....	8
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	9
1.3 Begrepsavklaringer.....	13
1.4 Hypotese og forforståelse	16
1.5 Avgrensninger og disposisjon.....	16
2. TEORETISK FORSTÅELSESRAMME OG GRUNNLAGSTEORI	17
2.1 Grunnlagsteori.....	17
2.2 Min sosialkonstruksjonistiske bakgrunn og ståsted.....	18
2.3 Familierapi og systemteori.....	19
2.4 Tidligere forskning på forebygging.....	20
2.5 Politikk og lovverk	21
3. METODE OG FORSKNINGSDESIGN	24
3.1 Hvorfor velge kvalitativ metode.....	24
3.2 IPA	26
3.3 Forskerrollen	27
3.4 Utvalg og rekruttering	28
3.5 Intervjuguiden	29
3.6 Pilotintervjuene på gata	30
3.7 Intervjuene med parene og representanter fra det offentlige	31
3.8 Intervjuundersøkelsens stadier	33
3.9 Etske dilemmaer.....	34
3.10 Transkribering og forberedende analyse	35
4. ANALYSE	36
4.1 IPA.....	36
4.1.1 Steg 1: Lese og re-lese	36
4.1.2 Steg 2: Innledende analyse.....	37
4.1.3 Steg 3: Mine slutninger, reaksjoner og mulig teoretisk forståelse	37
4.1.4 Steg 4: Nummerering av sekvenser og nøkkelutsagn	37
4.1.5 Steg 5: Kategorisering og identifisering av hovedfunn og underpunkter	38
4.1.6 Steg 6: Navngiving av hovedfunn.	40
5. PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING.....	41
5.1 Funns 1: Informasjon om forebygging for par er ukjent for målgruppa.....	41

5.1.1 Funn 2: Markedsføring	42
5.1.2 Funn 3: Tilgjengelighet	45
Drøfting av funn 1-3: Informasjon om forebygging for par er ukjent for målgruppa. Markedsføring og tilgjengelighet	47
5.1.3 Funn 4: Hvem spør om parforholdet?	49
Drøfting av funn 4: Hvem spør om parforholdet?	51
5.1.4 Funn 5: Ansvar og ansvarsfraskrivelse?	52
Drøfting av funn 5: Ansvar og ansvarsfraskrivelse?	54
5.1.5 Funn 6: Vilje og holdning	55
Drøfting av funn 6: Vilje og holdning	56
5.2 Funn 7: Det er aldri for sent å få hjelp og det er alltid et håp om å bevare det gode samlivet. .	57
Drøfting funn 7: Det er aldri for sent å få hjelp og det er alltid et håp om å bevare det gode samlivet	59
5.3 Funn 8: God forebygging og opplæring i god kommunikasjon er avgjørende for om samlivet skal oppleves som godt.	60
5.3.1 Funn 9: Kommunikasjon	63
5.3.2 Funn 10: Det gode samlivet og det vanskelige samlivet	65
Drøfting av funn 8-10: God forebygging og opplæring i god kommunikasjon er avgjørende for om samlivet skal oppleves som godt. Kommunikasjon. Det gode samlivet og det vanskelige samlivet	68
6. AVSLUTNING	72
6.1 Oppsummering av forskningsfunn	72
6.2 Selvrefleksjon og mangler ved egen studie	73
6.3 Framtidig forskning	73
6.4 Avsluttende kommentarer	74
Litteraturliste	75
Vedlegg:	78

1. INNLEDNING

Jeg har i mitt arbeid som familierapeut ved Senter for Familie og Samliv, ved Modum Bad møtt utallige par, som har store utfordringer i samlivet sitt. Jeg har ofte lurt på hvorfor de ikke har fått hjelp tidligere, og hvorfor de ikke har søkt hjelp før?

Hvem sitt ansvar er det egentlig å se, si ifra, eller hjelpe et samliv som tydelig er i ferd med å utvikle destruktive mønstre? Er det parene selv som må se og si ifra til hverandre? Når gjør de eventuelt det? Eller er det andre i nettverket eller i øvrig familie som bør si ifra at: «Nå må dere se å få hjelp». Må det offentlige opplyse enda bedre om forebyggende muligheter eller gripe inn på vegne av seg selv, eller som parets eller barnas «advokat»? Eller er det slik at det å bry seg på en slik måte er å gå for langt inn den private sfære? Denne studien har som ambisjon å undersøke om det er en sammenheng mellom det som det offentlige tilbyr av forebyggende tiltak og det par ønsker og trenger.

Min bakgrunn

Jeg har bakgrunn i et praktisk yrke, og har fagbrev som baker. Jeg har kommet inn i familierapifaget gjennom utdanning, først som førskolelærer, så som Marte Meo-terapeut, og videre gjennom familierapiutdanning. I mitt arbeid har jeg mange muligheter til å drive med endringsarbeid både gjennom terapi med pasientene, undervisning og med en stor grad av intervensjonsfrihet. Jeg gir også helt konkret praktisk veiledning og råd når jeg blir bedt om det, for råd virker som kjent best når de er bedt om. Jeg får også, tredje hver måned, holde forebyggende samlivskurs for pasientene i avdelingen min. Dette kurset går over tre dager, og gir parene en «verktøykasse» av forebyggende karakter, som de gir positiv tilbakemelding på. I flere tilfeller, har kurset vært med på å styre parforholdet inn på en ny og bedre vei. Jeg har hele tiden i mitt arbeid med par og familier hatt fokus på hva det er som kan gjøre hverdagen og livene til de par og familier jeg møter så gode som mulig. Jeg ønsker å «gå sammen med dem», stille de gode spørsmålene og gi dem brukbare ideer til eget endringsarbeid, og ikke minst få dem til å prate sammen. Jeg mener bestemt at det finnes mange gode måter å få hjelp i samlivet på. Skilsmissetatistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) taler sitt tydelige språk. I 2014 var det 9556 par som skilte seg og 10 824 som tok ut separasjon. I tillegg kommer samboeres samlivsbrudd. Skilsmissetallet nå er det laveste siden slutten av nittitallet, og det er statistisk på vei nedover. 1000 par av de som tok ut separasjon i 2013, skilte seg ikke. Det kunne blitt en egen masteroppgave i seg selv å se på hva de parene faktisk har gjort av tiltak for å finne tilbake til hverandre.

Hvor søker par hjelp?

Hva er det egentlig som skal til for at par får tilgang til ressurser, eller i det minste får vite hvor de skal gå med sine utfordringer i samlivet? Hvor lærer man grepene man kan ta for å møte hverandre på en god måte, og ikke komme inn i ødeleggende mønster i parforholdet? Mange par lever et liv hvor det stadig er krangel om penger, husarbeid, sex og tidsbruk (Howard Markman, Scott Stanley og Susan Blumberg 2007).

Hva er det offentliges mål med føringer i lovverk og styringsdokumenter, som for eksempel Familiemeldingen som kom nå i 2016? Hva er politikernes ønsker og strategi med den forebyggende virksomheten som støttes i dag. Når tiltakene ut til de som faktisk trenger dem? Møter tiltakene de behovene par har for forebyggende hjelp og støtte? Er det slik at par faktisk trenger og ønsker at noen skal blande seg inn i deres samliv? Disse spørsmålene skal oppgaven utforske og belyse.

Utvalg

Utvalgene i studien er strategisk valgt (Thagaard 2013). Informasjonen er både fra departementsnivå, en politiker på Stortinget, utøvende-nivå (kursholdere) og par.

1.1 Temaet forebygging og mine intensjoner med masteroppgaven

Min interesse for forebygging handler om at jeg tror at veldig mange par kunne hatt et bedre samliv og mange kunne unngått skilsmisse. Par kan ved enkle grep, klare å snakke om og finne ut av problemer og utfordringer de kommer opp i i hverdagen, og lære seg å kommunisere bedre og finne ut av ting sammen. Noen ganger er skilsmisse det beste alternativet. Da kan par få hjelp til å gjøre bruddet så skånsomt som mulig for alle parter. Det viktigste under en skilsmisse er kanskje jobben med hvordan man fortsatt skal være foreldre.

Svenneprøve

Denne masteroppgaven er en svenneprøve i forskning. Dette krever at forskeren skal ha et forskningsblikk på både sine hypoteser og sine funn. Forebygging er et tema jeg brenner for. Det er også viktig for meg at dette forskningsarbeidet får en klinisk verdi. Intensjoner med denne oppgaven er å forske på sammenhengen mellom det som det offentlige tilbyr av forebygging og det par faktisk sier at de trenger og har behov for, for å ha et godt samliv. Jeg håper min masteroppgave skal være nyttig i det forebyggende samlivsarbeidet.

Eilert Sundt

I den perioden jeg har drevet med familierapportstudiet, har jeg bodd i Eilert Sundts gate, i Oslo, hvor Modum Bad driver behandling og ettervern. Gaten har sitt navn etter Eilert Sundt som ble født i 1817 og døde i 1875. Han var samfunnsforsker og teolog, og var opptatt av bondebefolkningen og arbeiderklassens kår. Han er for meg et forbilde. I all ydmykhet har jeg gått litt i hans fotspor. Jeg ønsker som han, å bidra med et innspill inn i folkeopplysningen. Eilert Sundt søkte om et årlig stipendium i tre år, pålydende 500 spesidaler, fra Kirkedepartementet på midten av 1800 tallet (Eilert Sundt 1975). Beløpet ble godkjent og bevilget først ved en Kongelig resolusjon og siden i Stortinget. Han reiste ut på sin forskningsferd eller som Christophersen beskriver i innledningen til boka; oppdagelsesreise, noen få dager før julaften i 1850 (Ibid). Han reiste da fra sin gravide kone for å intervju, observere og samle forskningsmateriell. En kan kanskje beskyldte han for å være litt svikefull på hjemmebane; han hadde i løpet av tre år 754 døgn på reise! Han utgav sin forskning som «Bidrag til kundskab om folkets kaar og sæder». Sundt forsket på dødelighet, levekår og giftemål, for å nevne noe. Han vandret rundt med en ransel på ryggen og intervjuet, observerte og snakket med folk. Han drev vel en form for deltagende observasjon, som sammen med intervju ligger godt inn under kategorien kvalitativ forskningsmetode (Thagaard 2013).

Jeg har ikke søkt penger enda, og jeg har ikke reist fra gravid kone, men jeg har gått ut på gata og intervjuet folk fra ulike kanter av landet. Jeg har i tillegg til gateintervjuene også satt meg ned med enkeltpersoner og par og gjennom dybdeintervju forsøkt å legge til rette gjennom intervjuguiden, oppfølgende spørsmål og en god kontekst, for å få et så mett intervju som mulig. Siden kunnskapen i kvalitativ metode produseres sosialt (Kvale og Brinkmann 2009), har jeg prøvd å legge til rette for dette, for å få fram synspunkter og erfaringer om fenomenet, i mitt tilfelle fenomenet «forebygging» best mulig (Thagaard 2013). Jeg ønsker også å kunne drive litt «folkeopplysning» i etterkant av forskningsprosjektet, så noen likhetstrekk er det i alle fall med Eilert Sundt.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Barne- og likestillingsminister Solveig Horne var på besøk på Modum Bad i oktober 2014, der vektla hun at forebygging er viktig. Statsråden uttrykte et ønske om satsing og videreutvikling av de eksisterende samlivsprogrammene. Videre forespeilet statsråd Solveig Horne også at familievernet skulle styrkes. Hun sa at det ville bli en historisk satsing på forebygging og familievern framover.

Den tiden vi lever i mente hun er utfordrende for barn og ungdom, og at det er mange som har det vanskelig. Når vi kan gi en håndsrekning til de voksne, er det en gave til barna sa Horne under besøket.

Forebyggende strategier

Hva vil det si å satse på forebygging? Har en økning i bevilgningene til familievernkontorene en forebyggende effekt? Er det en sammenheng her og hva mener par at forebygging egentlig bør være? Det offentlige støtter mange former for forebygging, spesielt i form av kursvirksomhet gjennom Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). På Bufdir.no, finner man oversikter over de aktører som har fått midler til å jobbe med tiltak, utviklingsprosjekter og kurs rettet mot styrking av familie og samliv. Disse tiltakene drives av ulike institusjoner, organisasjoner, menigheter av ulike slag og kommuner. Når tilbudet de som trenger dem?

Hovedfokus

Mitt hovedfokus i denne oppgaven er todelt. Oppgaven fokuserer på det offentlige på den ene siden og parene på den andre siden. Jeg tror det offentlige gjennom sine føringer og familierpolitikk, kan ha stor innvirkning på forebygging. Dette viste seg gjennom bevilgninger som ble gjort i 1994, da den gang Barne- og familiedepartementet (BFD), for første gang gav tilskudd til samlivskurs. I dag er dette en stor virksomhet. «Godt Samliv-parkurs for alle førstegangsførelde», ble startet i 2004, og videreført i budsjettforslag i 2005 i: St.prp. nr.1 (2005-2006). Tiltaket viste seg å være viktig, og nådde par i en utfordrende fase i livet. De «grep» det offentlige gjør kan ha stor virkning. I Danmark kan par, om de er enige, skille seg direkte uten separasjonstid (<http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=8648>). Dette fikk den konsekvens i Danmark at tallene for de som skilte seg økte. Så kan man spørre seg om dette var et godt politisk grep? I Norge må man søke fylkesmann om separasjon og om skilsmisse, og har man barn må man til familievernkontoret for mekling. I overkant av 12 prosent velger i separasjonstiden å fortsette som par (Samtale med Frode Thuen, SSB: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap/aar-hovudtal/2016-02-19/>).

Familievernet opplever et dilemma mellom det å skulle drive forebygging og reparasjon (Prosjektrapporten fra Familievernet Region øst, «Gode relasjoner – vårt oppdrag» (2014). I følge Ot.prp.nr.6,1996-97- lov om familievern har familievernkontoret en viktig rolle når det gjelder forebygging, samtidig som den økonomiske situasjonen gjør at de må prioritere reparasjon og mekling.

Problemstilling

Med bakgrunn i det overstående ble min problemstilling å stille spørsmål om:

Hvilken sammenheng er det mellom det som par ønsker og trenger når det gjelder forebygging i samlivsspørsmål og det som det offentlige ønsker å tilby?

De temaer som forskningsprosjektet skal gi informasjon om, skal være utgangspunktet for problemstillingen (Thagaard 2013), hvilket jeg mener denne problemstillingen gjør.

Jeg har delt problemstillingen opp og formulert to spesifikke forskningsspørsmål. Det ene omhandler det offentlige og spørsmål om hvordan den gjeldende politikk forholder seg til begrepet forebygging. Det andre har fokus på hva parene selv mener om forebygging.

For det offentlige er forskningsspørsmålet som følger:

Hva vil det offentlige, her definert som departement og politikere, med forebygging for par?

Jeg ønsker gjennom dette forskningsspørsmålet å få vite mer om hva det offentlige tilbyr av forebygging ifølge dokumenter og hva som er intensjonen med deres planer, som for eksempel Familiemeldingen (St.meld.29 (2002 – 2003) Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap). Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet varslet i mai 2014 at ny melding vil være klar for å legges fram for Stortinget våren 2016.

Det offentliges politikk

Hvordan vil det offentlige da nå så mange som mulig med det de mener par trenger for å ha et godt samliv? Gjennom å intervju en person på statelig nivå, som er en beslutningstager og en stortingspolitiker håper jeg å få både deres personlige meninger, i tillegg få et dypere innsyn i hva som er det offentliges intensjon med forebygging.

Jeg vil også søke og finne det offentliges intensjoner gjennom se nærmere på dokumenter og tiltaksbeskrivelser for å få vite noe om både meninger, nytte og effekt. Jeg vil videre gjennom forskningsprosjektet forsøke å belyse om det kan være noen sammenheng mellom det som par ønsker og det som det offentlige tilbyr.

For parene er forskningsspørsmålet:

Hvilke tanker har par om begrepet forebygging, og hva trenger par, og hvor går de når de får det vanskelig i parforholdet?

Jeg vil også fokusere på hvor de får kompetansen fra, til å kommunisere konstruktivt og leve sammen på en god måte? Jeg ønsker med dette forskningsspørsmålet å få fram hvilke tanker og meninger par som lever sammen har om forebygging, og hva de forbinder med begrepet. Videre har forskningsspørsmålet i seg en forventning om å vite noe om hva par trenger av hjelp og støtte for å ha et godt samliv og ikke minst om de har noen tanker om hvor de skal henvende seg når de ønsker hjelp i parforholdet eller vil øke kompetansen sin på hvordan det er smart å kommunisere. Hvor får de denne kompetansen fra til et godt samliv, og hva betyr det for dem å leve godt sammen? Det er disse forskningsspørsmålene som avgrenser det jeg skal undersøke og som gir prosjektet retning (Kalleberg (2009)).

Jeg hadde ikke forskningsspørsmålene helt klare før jeg gjorde pilotintervjuene på gata. Jeg så for meg at det kunne komme noen nye ideer i pilotprosjektet. De erfaringene jeg fikk under pilotintervjuet med parene på gata, gav en indikasjon på en endring i intervjuguiden til dybdeintervjuene, og at noen spørsmål med fordel kunne stilles noe annerledes, på bakgrunn av ny viten. Dette uten at prosjektet mister retning (Ibid).

Jeg så tidlig i prosjektet at det kunne bli en utfordring å velge det endelige perspektivet og fokus. Skal det være hos parene, hos utøvere av forebygging, hos det offentlige, eller på den forebyggingsdiskursen som lever på de ulike arenaene? Eller skal fokuset bare være spesifikt på fenomenet forebygging?

I dette forskningsprosjektet begynte jeg vidt, dette for å få fram flere perspektiver, for så å snevre inn etter hvert som jeg gikk mer inn i prosjektet. De overstående forskningsspørsmålene danner grunnlaget for den videre forskningen.

1.3 Begrepsavklaringer

Forebygging

Forebygging eller Profylakse, som på gresk har betydningen: «Å bevokte på forhånd» (Store Norske), er kanskje mest kjent som et helsebegrep. Om man søker profylakse i dokumentarkivet til Regjeringen.no, finner man begrepet nevnt i flere dokumenter. Et av dem er NOU 2000:12, som har tittelen «Barnevernet i Norge». I dette dokumentet blir betydningen av forebygging beskrevet som: «Å forhindre at skader eller uønskede tilstander oppstår eller får utviklingsbetingelser». Denne beskrivelsen kan gi en forståelse av hvordan man tenker om forebygging for par. I parforhold kan slike uønskede tilstander komme gradvis, slik Sissel Gran beskriver Kjærlighetens død:

«Når vi ikke har et disiplinert forhold til forholdet, når vi er seksuelt giddesløse, sta og relasjonelt dovne. Når vi synes det er nødvendig å gi følsom oppmerksomhet til ethvert pling fra mobiltelefonen på bekostning av partnerens forsøk på å få i stand en samtale. Kjærlighetens død starter nødvendigvis ikke med den store skuffelsen, men ved at vi daglig og umerkelig lar partneren gli ut av vårt bevisste og ubevisste, slik at han eller hun mister plassen sin som en integrert del av oss selv» (Morgenbladet 31.05.2013).

Men forebygging er også mye mer. Helsedirektoratet (Helsedirektoratet.no) skriver på sin nettside i en artikkel at «Hverdagslivets rammer påvirker psykisk helse og livskvalitet».

«Psykiske helse og livskvalitet påvirkes av mange av de samme faktorene som psykiske lidelser og er et resultat av samspillet mellom individuelle egenskaper og beskyttelses- og risikofaktorer i miljøet. Alle hverdagslivets arenaer, slik som familie, barnehage, skole, arbeidsplass, nærmiljø og kultur og fritid og samfunnet i stort har betydning» (<https://helsedirektoratet.no/folkehelse/folkehelsearbeid-i-kommunen/veivisere-i-lokale-folkehelseiltak>).

Dette kan bety at forfatteren ser en klar sammenheng mellom det å ha det godt i familien og samlivet, og å ha en god psykiske helse.

«Begrepet forebygging anvendes på den ene siden som innsatser og tiltak der formålet er å hindre eller begrense skade, sykdom eller problemer (det sykdomsforebyggende perspektivet). Forebygging betegner på den annen side innsatser, tiltak og prosesser som gjør folk i stand til å bedre og bevare sin helse (det helsefremmende perspektivet). Enkelt sagt, kan vi si at forebygging på den ene siden handler om å «luke ugress» (sykdomsforebygging)- på den annen side handler det om å «vanne roser» (helsefremming) (<http://www.forebygging.no/Ordbok/F-K/Forebygging/>).

Dette gir mening om man tenker at forebygging i et samlivsperspektiv ikke bare er noe som skjer før et eventuelt problem oppstår, men forebygging kan også skje etter at problemet har oppstått. Forebygging kan i tillegg være nyttig når man har fått hjelp med et problem, for å opprettholde den gode utviklingen. Dette underbygger Gerald Caplan (1964) med sin utvidede måte å tenke forebyggingsbegrepet i forhold til det som var vanlig å tenke om forebygging i folkehelsearbeid, og spesifiserte det med de tre stadier i sykdoms- eller problemforløpet:

«Før sykdommen eller problemet oppstår (primærforebygging), når sykdommen eller problemet har oppstått og er "aktivt" (sekundærforebygging), og etter at sykdommen eller problemet er behandlet (tertiærforebygging)» (Gerald Caplan 1964/<http://www.forebygging.no/Ordbok/Q-A/Sekundarforebygging/>).

Dette er også en måte å tenke om forebygging for par. Forebygging slik man kanskje vanligvis tenker om begrepet, er at det settes inn et tiltak i en eller annen form før problemene oppstår, altså et primærforebyggende tiltak. Min kliniske erfaring og erfaring fra forebyggende arbeid underbygger også at en intervensjon, som er tenkt som et forebyggende tiltak, et primærtiltak, kan ha en effekt også etter at par har vært sammen en stund og problemer har oppstått (sekundærforebyggende tiltak). Når par da har fått hjelp til å komme videre i samlivene sine trenger de kanskje oppfølging og litt «etterutdanning» for å opprettholde det de har lært.

I NOU 2003:4, skriver Nordahl m.fl. om en annen og kanskje nyere måte å kategorisere forebyggende tiltak på, etter hvem de faktisk retter seg mot. Denne måten å tenke om forebygging på, bruker også Helsedirektoratet:

«Begrepene primær-, sekundær- og terciærforebygging har i løpet av de siste år i økende grad blitt erstattet (selv om de ikke er helt overlappende) av begrepene universell, selektiv og indikativ forebygging. Tertiærforebyggende tiltak har mye av det samme innholdet som indikative tiltak» (Forebygging.no / Helsedirektoratet).
«Universell forebygging er strategier og tiltak som retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper og individer. Selektiv forebygging er strategier og tiltak som rettes mot risikogrupper og/eller risikosituasjoner. Indikativ forebygging er strategier og tiltak som rettes mot enkeltpersoner hvor risikofaktorer og/eller konkrete problemer er observert eller opplevd» (NOU 2003:4, Nordahl m.fl. 2005).

De nyere måtene og definere forebygging på er også relevante når man skal forske på forebygging for par.

Skal man ha fokus på forebyggende tiltakene rettet mot «alle», eller skal man være selektiv å rette markedsføringen av forebyggingen mot spesielle grupper, som kanskje er spesielt utsatt. Eller skal man være strategisk å tenke eksempelvis at man vet at par som blir foreldre for første gang er en spesielt utsatt gruppe, og sette inn tiltak for dem.

I denne oppgaven er premissene for forebyggende tiltak, at de kan virke selv om par allerede har begynt å få det vanskelig sammen. Min kliniske erfaring er at par kan klare å leve godt videre om de får muligheten til å lære å sortere de utfordringene de står i og lære å kommunisere om utfordringer på en konstruktiv måte.

Offentlige strategier

Det offentlige legger premisser for forebygging gjennom familiemeldinger, lovverk og bevilgninger. Barne- og likestillingsdepartementet la fram Familiemeldingen (Meld. St. 24 (2015–2016) i april i år. Barne- og likestillingsdepartementet kan fremmer lovforslag til Stortinget, slik de beskriver i den nye Familiemeldingen, at de vurderer å gjøre når det gjelder om Familievernkontorene skal ha plikt til å drive forebygging.

Par-relasjon:

I denne masteroppgaven er par-relasjon som begrep i tråd med beskrivelsen om familiebegrepet i den nye familiemeldingen:

«Familiene er viktige kultur- og tradisjonsbærere, og gir rammer rundt barn og unges oppvekst. Familielivet omfatter flere generasjoner og bygger på grunnleggende verdier de fleste slutter opp om.

Familiene skal ha valgfrihet og fleksibilitet til å innrette seg slik de selv ønsker. Offentlige tjenester og økonomiske støtteordninger rettet mot familiene må utformes slik at de fremmer familienes mulighet til å ta gode valg. En framtidig familiepolitikk er å respektere alle familieformer, gitt at lover og konvensjoner overholdes» (Meld. St. 24 (2015–2016)).

Par-relasjon er den institusjon som danner grunnlaget for en familie. Jeg velger å ha størst fokus i denne oppgaven på nettopp par-relasjonen. Helt konkret betyr dette par av ulikt og likt kjønn. Jeg har møtt variasjon i samlivsformer, i ulike terapeutiske sammenhenger og min kliniske oppfatning er at de kan ha behov for samme type forebygging. Enslige med barn er selvsagt også en familie, og den ene forelderen kan også ha behov for forebyggende tiltak i forkant av å skulle innlede et nytt forhold.

1.4 Hypotese og forforståelse

I følge Store Norske leksikon er hypotese en: «Gjetning, antagelse eller forklaring som synes rimelig ut fra foreliggende kunnskap, og som man forsøker å avkrefte eller bekrefte»

(<https://snl.no/hypotese>). Mye av det denne oppgaven handler om, er nysgjerrighet for fenomenet forebygging og sammenhengen mellom det par ønsker og trenger når det gjelder forebygging i samlivsspørsmål og det som det offentlige tilbyr. Det er dette jeg vil belyse. Harlene Anderson beskriver sosialkonstruksjonisme som en form for sosial undersøkelse (Harlene Anderson 2003). Dette kan være det jeg faktisk gjør, at jeg undersøker et fenomen som faktisk har mange menneskelige og sosiale konsekvenser. Hypotesen min er at det ikke er noen sammenhengen mellom det det offentlige tilbyr av forebygging og det som par faktisk ønsker og trenger? Og at forebygging kanskje kunne vært enda mer synliggjort av det offentlige. Eller annerledes; at det kanskje er godt nok som det er? Jeg vil bruke dette møtet med mine informanter, og gjennom språket og relasjonene, å prøve å få fram hva de tenker om fenomenet forebygging og om det er en kongruens informantene imellom.

Jeg observerer meg selv, når jeg nå sitter og skriver, at det kan bli en utfordring å ha riktig avstand og nærhet til prosjektet, i og med at jeg jobber i terapi og forebyggingsfeltet.

Jeg vet at det er ulike meninger om hvor mye man skal sette seg selv og sin forforståelse i «Parentes» under forskningsprosessen. Thagaard (2013) på sin side beskriver begrepene reliabilitet og validitet, som viktige elementer i en forskningsprosess. Jeg vil i forhold til det, gjøre mitt beste for at reliabiliteten blir optimal, og at jeg klarer å redegjøre godt for valg og betydningen av relasjoner jeg skal inn i. Når det gjelder validitet vil jeg være kritisk til egen tolkning, og også se på min tolkning i et forskningsperspektiv (Ibid). Jeg vil komme mer inn på disse begrepene senere.

1.5 Avgrensninger og disposisjon

Rammene for en masteroppgave gjør det vanskelig å vekte de ulike delene i oppgaven på en rettferdig måte. Noen deler kunne jeg ha skrevet mer om. Valget ble, i denne oppgaven å ha hovedfokus på funn og drøfte dette opp mot teorien på temaet. Jeg har da valgt å ha et mer klinisk fokus, enn å skrive mye om teori. Oppgaven har også et fokus på det å tenke framover og undersøke behovet for utvikling av forebyggende virksomhet, på bakgrunn av par-informantenes behov og det offentliges mulighet.

2. TEORETISK FORSTÅELESERAMME OG GRUNNLAGSTEORI

2.1 Grunnlagsteori

Jeg har i denne avhandlingen valgt å bruke tilknytningsteori, i første rekke representert ved John Bowlby. I boken «Attachment an Loss» (1969), beskriver han sin tilknytningsteori slik vi kjenner den i dag. I tillegg vil jeg bruke teori fra Sue Johnson (2012) som har videreført Bowlby sine teorier om behovet for tilknytning til ikke bare å gjelde forholdet mellom barn og mor, men også som noe grunnleggende i et parforhold. I boka «Hold meg» beskriver hun dette perspektivet, som jeg vurderer som et viktig teoretisk innspill i dette forskningsprosjektet (Sue Johnson 2012). Kommunikasjon har blitt et viktig begrep i denne oppgaven. Gregory Bateson sitt syn på kommunikasjon er også sentralt. «Når vi beveger oss rundt i verden så kommuniserer vi» (Ølgaard 2007). Han vektlegger også at det er umulig å ikke kommunisere, noe som er et spennende utsagn i et forskningsprosjekt om forebygging (Ibid). Jeg vil også bruke noe kommunikasjon og samlivsteori av de amerikanske forskerne Howard J. Markman, Scott M. Stanley og Susan L. Blumberg (2013), fra universitetet i Denver USA. Disse forskerne er utviklerne av teorien til PREP (Prevention Relationship and Enhancement Program / PREPinc.com) og har i flere tiår utviklet teori og skrevet bøker om det å være i et parforhold. Også det narrative tankegodset og det narrative metode-tilfanget vil i denne sammenhengen gi flere perspektiver til prosjektet gjennom å sette informasjon fra intervjuene og selve begrepet forebygging i et narrativt lys. Maktbegrepet i lys av den narrative tilnærmingen kan også gi mening å bringe inn. Dette med tanke på begrepet forebygging, som det i utgangspunktet ligger makt i. Makten i et parforhold og den politiske makt kan også være spennende å se i lys av narrativ tilnærming og ikke minst makt-begrepet, representert ved Michel Foucault, som beskrives som en viktig inspirator for den narrative terapi og praksis (White 2006).

Fenomenologi

Fenomenologi og hermeneutikk er relevante og viktige begreper å bruke for å belyse problemstillingen i denne masteravhandlingen. Fenomenologiens ambisjon er nettopp å belyse det fenomenet som forebygging faktisk er. Hva tenker og mener de ulike aktørene om fenomenet forebygging, og hvordan forstås et fenomen, i dette tilfelle forebygging, i de ulike kontekstene?

«Fenomenologien tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer» (Thagaard 2013:40).

«Fenomenologien bygger på en underliggende antakelse om at realiteten er slik folk oppfatter at den er» (Kvale og Brinkmann 2009:45). Fenomenologiske studier utforsker den mening personer tillegger sine erfaringer av et fenomen.

Hermeneutikk

Når det gjelder metodekravet i kvalitativ forskning skal man forholde seg så stringent som mulig til metoden. I deler av analysefasen skal det være et tolkningsrom av det innsamlede materialet. Jeg er også bevisst på, i den grad man kan være det, at jeg i relasjon med de jeg skal intervju og møte, vil preges av mitt møte med dem, og de vil preges av møtet med meg.

I det kvalitative perspektiv betyr hermeneutikk følgende: «Hermeneutikk betyr å tolke, oversette, tydeliggjøre, klargjøre og forklare og si» (Karin Wideberg 2005:24).

«Hermeneutikken fremhever betydningen av å fortolke folks handlinger gjennom å utforske et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende» (Thagaard 2013:41). Når jeg skal tolke de intervjuene jeg har tatt, er dette en dialog mellom meg som forsker og teksten som er samlet inn, hvor målet er å se nærmere på teksten, og også kunne se hva den formidler av kunnskap (Ibid).

2.2 Min sosialkonstruksjonistiske bakgrunn og ståsted

Jeg er sosialkonstruksjonist! Når jeg nå sier dette, så vet jeg at dette vil få konsekvenser for mitt arbeid med masteroppgaven. Sosialkonstruksjonisme blir i familierapi-litteraturen ofte knyttet til psykologen Kennet Gergen. Han er en amerikansk psykolog, og den som trolig har stått for mye av inspirasjonene til den retningen i filosofien som kalles sosialkonstruksjonismen. Han hevder at: «Vi kommuniserer, derfor er vi» (Jensen 2009:61). De som hevder å være sosialkonstruksjonistiske hevder at virkeligheten er sosialt konstruert og at det er først i språket at noe blir meningsfullt. Språket blir først til i et samspill mellom mennesker (Ibid). Sosialkonstruksjonisten er også opptatt av: «Hvordan mennesker konstruerer sin sosiale virkelighet» (Langdridge 2011:250). Dette betyr, slik jeg forstår det at å leve sammen som par, og hvordan man faktisk gjør det, er sosialt «inspirert». Jeg forstår det også slik at som sosialkonstruksjonist, at den sosiale samhandlingen og hvordan vi derigjennom kommuniserer, selve grunnlaget for vår utvikling og vår subjektive fortolkning av verden rundt oss.

Mitt materiale viser at man tar med seg det man har sett og hørt av hvordan andre, spesielt påvirkning fra foreldre, lever videre i parforhold. Vi som er voksne og foreldre gir videre til våre barn, gjennom den måten vi viser hvordan vi utøver vårt parforhold på, en «oppskrift» på hvordan man skal være sammen som par. Dette betyr sett i et sosialkonstruksjonistisk lys, at kultur, språk og sosiale overføringer er viktige elementer i en sosial arv omkring samliv. På samme måte er dette overførbart til forskning, hvor forskerens involvering i forskningsprosessen er avgjørende for grad av reliabilitet. Hvordan har jeg påvirket eller latt meg påvirke av enten informanten, eller min forforståelse i dette prosjektet? Når man er en sosialkonstruksjonistisk terapeut har man tro for at kunnskap oppstår når noen er sammen (Lundby 2003). Den konsekvens det vil få for meg som forsker, er at jeg tydelig må gjøre rede for min involvering med personene og meg selv, som er med i masterprosjektet (Thagaard 2013). Dette utdyper jeg mer under temaet forskerrollen.

2.3 Familieterapi og systemteori

Når det gjelder hvilken teori oppgaven har som basis, er den systemiske tenkningen fremtredende.

«Det systemiske paradigme har fokus på relasjoner. Det vil si at fenomener blir forstått som en del av et samspill og ikke som et individuelt problem eller en spesiell egenskap. Videre er konteksten som et fenomen opptrer i, sentral for forståelsen av fenomenet. Hvis man ikke har et vidt nok synsfelt når man skal studere et fenomen, kan man heller ikke forstå det. En kontekst er den sammenheng fenomenet opptrer i, og den sammenhengen består av menneskene, stedet der det foregår og tiden det foregår i» (Jensen 2009:23).

Dette gir en klar indikasjon på at den systemiske måten å tenke om fenomenet på, kan være veldig forskjellig, avhengig av hvilken kontekst og relasjon den tolkes inn i. Dette viser kanskje også at det nettopp derfor er viktig at det er kongruens mellom mottaker og tilrettelegger av fenomenet forebygging, om man ønsker å oppnå effekt.

Min kliniske bakgrunn

Min kliniske bakgrunn og terapeutiske forståelse av endring, ligger som en basis for dette forskningsarbeidet. Jeg ser at en førsteordensforandring kanskje ikke er tilstrekkelig for at par skal komme videre når de møter utfordringer. Et parforhold møter stadig nye utfordringer i form av endringer i familielivet.

Det kan være barn, ny jobb situasjon, økonomitap, alder og nye livsfaser etc. I disse situasjonene kan man trenge hjelp til en annenordens forandring. «Løsningen blir funnet som resultat av en undersøkelse av forutsetningene» (Watzlawick 1996:44). Par trenger muligens hjelp fra en tredjeperson til å gå utenfor «ramma», eller tenke noen nye og annerledes veier eller muligheter for parforholdet sitt når det blir litt vanskelig. Det handler kanskje helt konkret om en annenordens forandring, eller å forandre forståelsesramma (Jensen 2009:39). Dette gjelder kanskje både kommunikasjonene i parforholdet, men og i kommunikasjonen på departementsnivå i og mellom offentlige instanser.

System-metaforen

Det er forskjell på systemteori og systemisk tilnærming. Systemteori beskriver Jensen (2009) med utgangspunkt i Bateson, at først og fremst handler om kommunikasjon, og han viser til at systemteori ble utviklet på flere arenaer (Jensen 2009). Både for kontroll og regulering av maskiner, som grunnlagsvitenskap for datafaget og for å forstå økosystemet. Videre ble systemteorien: «Utviklet for å beskrive og skape ny forståelse for kommunikasjon mellom mennesker» (Jensen 2009:27). Systemisk tilnærming betyr for meg å se på par og familier som et system, som gjensidig påvirker hverandre, og ved hjelp av ulike metoder og intervensjoner kan få hjelp til å bringe fram ny kunnskap ved at en tredje person – en terapeut er nysgjerrig sammen med paret eller familien. Sammen prøver de som Bateson sier å: «Skape en forskjell, som gjør en forskjell» (Ølgaard 2007:71).

2.4 Tidligere forskning på forebygging

Aviser har stadig artikler om samliv og samlivsproblematikk, men lite om hva par gjør når man får det vanskelig i forholdet sitt, eller hvor man da kan gå. Jeg har søkt i databaser etter forskning omkring forebygging, par, og relaterte begreper og fant mye forskning på samliv. Det jeg fant var at internasjonalt er dette med par og forebygging et stort forskningsfelt. Om jeg bruker søkeordene «Prevention relationship», får jeg 29 000 treff på Oria. Når jeg da søker spesifikt på Howard Markman og Scott Stanley, har bare de til sammen lagt ut nesten femti forskningsprosjekter, bøker og artikler. Det meste av denne forskningen er også å finne på PREPinc.com. De jobber med å forske på samlivsfeltet, samtidig som de videreutvikler kurs og forebygging. De har som et eksempel funnet at dynamiske faktorer er viktigere enn statiske risikofaktorer. Det handler om å gjenkjenne dårlig kommunikasjon, og lære seg gode kommunikasjonsteknikker.

Bill Pinsof's fra Chicago som har utarbeidet «Stic» (Systemic Therapy Inventory of Change), som er et kartleggingsverktøy for par som er i terapi. Pinsof har opprettet en database hvor svar på et skjema fra klienter eller pasienter blir lagt inn. Terapeuten får innsyn i dataene, og kan bruke disse inn i terapien, som et effektivt samtaleverktøy. James V. Córdova, Ph.D. Professor and Chair, Department of Psychology, Clark University i Worcester. Han er grunnleggeren av «The Marriage Checkup», som er en sjekk-test av parforholdet, i et helseperspektiv. Ved Center for Familieudvikling i Danmark, har de utviklet dette med parsjekk videre, og har laget en egen utdanning for å drive «par-tjek» som et forebyggende grep. Par får årlig muligheten til å komme til en samtale med en terapeut, og svare på noen spørsmål, som er grunnlaget for samtaler med en terapeut i etterkant av besvarelsen. Når det gjelder sammenhengen mellom det offentlige tilbud og pars etterspørsel, er det gjort lite forskning på dette. Randi Bergem, har sammen med Grethe Mattland Olsen og Brynhild Solvang skrevet en arbeidsrapport som heter «Tango for to: evaluering av Tilskottsordninga til samlivstiltak» (Bergem, Olsen og Solvang 2004)). De fant at det var et stort mangfold av samlivskurs som var satt i gang, men at rekrutteringen ikke var bred nok, og at tiltaket/intervensjonen kunne kommet når parene var yngre og i starten av samlivet. Frode Thuen er også en aktiv bidragsyter med forskningsartikler, bøker og artikler på området samliv. Et eksempel er: «Tilknytningsteori anvendt på parrelasjoner» (Frode Thuen - Tidsskrift for Norsk Psykologforening 2012, 49, 560-565). Bøkene hans og de ukentlige artiklene i aftenposten, kan være viktige forebyggende tiltak? Thuen har også skrevet rapporter om ulik forskning på samlivskurs, og sett på sammenhengen mellom samlivsbrudd og psykisk helse, og laget oversikter over forskning på feltet. Forskning som omhandler det spesifikke i mitt forskningsprosjekt har jeg ikke funnet.

2.5 Politikk og lovverk

Som barnehagekonsulent på starten av totusen-tallet opplevde jeg at kampen om ressursene på kommunalt nivå var tøff, spesielt når det var snakk om å bevilge penger til barn som kunne trenge noen ekstra ressurser på et tidlig stadiet i utviklingen. Disse ressursene kunne hindre skjevutvikling og kanskje minsker risikoen for en enda større kostnad når barna ble større. Dette er det politiske dilemmaet, at man ikke ser de store resultatene av forebygging umiddelbart. Det gjelder på samme måte på samlivsfeltet. Jeg har nå lest partiprogrammene til de fire regjeringspartiene, og det er ulikt hvordan de vektet forebyggende tiltak for par i sine partiprogrammer.

Fremskrittspartiet skriver i sitt partiprogram at familiene må innrette seg på den måten de selv finner best (Frp.no). Venstre uttrykker at de vil styrke familievernkontoret (Venstre.no). KrF på sin side, har mye konkret informasjon om forebyggende virksomhet som handler både om satsingen på samlivstiltak og foreldreveiledning. De vil styrke familievernet sitt forebyggende arbeid og jobbe målbevisst for å styrke tilbudet om parterapi/familieterapi, og gjøre dette til en lovbestemt rett innen tre uker, slik ordningen er for mekling ved samlivsbrudd. KrF vil også arbeide for å opprette «lavterskel» familieteam i alle kommuner, og jobbe for at undervisning om samliv og relasjoner styrkes i ungdomsskolen (KrF.no). Høyre fremmer valgfriheten, og mener familien er et viktig sosialt fellesskap (Høyre.no). Regjeringen, ved Solveig Horne, Statsråd i Barne- og likestillingsdepartementet la fram for Stortinget, på et fagseminar, fredag 15.04.16 den nye familiemeldingen (Meld. St. 24 (2015-2016), som har tittelen; «Familien - ansvar, frihet og valgmuligheter». Dette er en melding, som inneholder flere tiltak for par og familier. Dette er den fjerde familiemeldingen etter krigen, eller egentlig den femte, siden Willoch i 1983 trakk tilbake en familiemelding som arbeiderpartiet hadde utformet i 1982.

Korvall la fram familiemelding i 1973, Willoch i 85, Bondevik i 2003, og nå den siste fra Solveig Horne (Meld. St. 24 (2015-2016). I den forrige meldingen, St. meld. nr.29 (2002-2003) Om familien - forpliktende samliv og foreldreskap, fra regjeringen Bondevik, var det muligens et større fokus på forebyggende virksomhet, i og med at de lanserte Godt samliv, som var et helt konkret forebyggende tiltak for førstegangsførelse, med øremerkede midler. Disse midlene er nå ikke øremerket lenger, med den konsekvens at flere kommuner ikke holder dette kurset. I tillegg inneholdt meldingen en helt konkret styrking av tilbud om samlivskurs. Det overordnede målet for å sette i gang samlivskurs var å styrke det forebyggende familiearbeidet og at par kunne lære å styrke det positive i forholdet og lære ferdigheter som reduserer det negative i samspillet og gir mer positiv kommunikasjon (Ibid). I den nye meldingen er det en tydelig satsing på Familievernet. Det som man kanskje kan stille spørsmålsteget ved, er at meldingen sier at de skal: «Vurdere å utrede lovfesting av forebyggende arbeid i Familieverntjenesten», samtidig sier meldingen under punkt 4.8 at de vil jobber for: «Nettbasert timebestilling av parterapi». Til det første sier Trine Eikerem, fra Homansbyen Familievernkontoret i Oslo, som hadde et innlegg under framleggingen av familiemeldingen, 15.04.16, at: «Det blir bra når forebygging blir en må-oppgave og ikke en bør-oppgave i lov om familievernkontorer. Altså et ønske fra familievernet.

Nettbasert timebestilling høres veldig nytt og annerledes ut. Kanskje dette vil være et grep for å senke terskelen for å søke forebyggende tiltak. Når det gjelder satsing på samlivskurs, så sier meldingen klart at det å leve bra sammen, forebygge samlivskonflikter er bra og at det er god helse i et godt samliv både generell helse, psykologisk og sosialt. Meldingen er også tydelig på at godt samliv gir en god situasjon for barn (Meld. St. 24 (2015-2016) 5.2.1). Andre forhold som den nye meldingen legger vekt på er at familien er en grunnleggende byggestein i samfunnet, at trygge foreldre gir trygge barn, og at forebygging er lønnsomt. Det er positivt at den «Skjulte skatten», som familievernnet betegnes som av Solveig Horne under framleggingen av meldingen, vil få et mer preg av å være «Lavterskeltilbud og ikke et skillmissekontor». Utover dette vil departementet gjennom Bufdir, som styrer samlivskursene både økonomisk og faglig, vurdere effekt og kvalitet på disse. Det store spørsmålet er om tiltakene i den nye familiemeldingen vil ha effekt.

3. METODE OG FORSKNINGSDESIGN

I denne delen vil jeg presentere metodene som anvendes i dette forskningsarbeidet. Videre vil jeg beskrive hvordan jeg har planlagt og designet forskningsprosjektet, både hva gjelder fremdrift, utvalg av informanter og analysemetode. I dette kapitlet vil jeg beskrive mer om møtet med de aktuelle informantene og beskrive inngående hvordan undersøkelsen er gjennomført. Jeg vil være så detaljert jeg kan, slik at forskningsprosjektet skal ha en så sterk reliabilitet som mulig. «Forskningsdesign inneholder altså den faglige konteksten for en beskrivelse av undersøkelsens hvem, hva, hvor og hvordan» (Thagaard 2013:55). Den opprinnelige betydning av ordet metode, på gresk er «veien til målet» (Kvale og Brinkmann 2009:99). Det er det jeg vil prøve å beskrive i dette kapitlet. Det er et særlig viktig poeng i kvalitativ metode at prosjektets design må kunne gi muligheter for fleksibilitet (Thagaard 2013:55). Mitt design med utgangspunkt i prosjektplanen, har absolutt endret seg på flere områder. Både problemstilling, antall informanter, hva slags informanter, om jeg skulle ha pilotintervju eller ikke, for å nevne noe. Det jeg her beskriver, er det designet jeg til slutt valgte å følge.

3.1 Hvorfor velge kvalitativ metode

Jeg har i min forskning valgt å bruke kvalitativ metode. Widerberg sier at den kvalitative forskningen har som mål å «Klargjøre et fenomen», noe som da passer godt inn i min forskning. Hun sier videre at den kvalitative forskningen er mer innholds-søkende, mens den kvantitative forskningen er mer innholds-styrt (Widerberg 2005:15). Jeg streber altså etter å være innholds-søkende, i den forstand at jeg ønsker gjennom forskningen å gjøre klarere fenomenet forebygging. I mitt prosjekt har jeg gjort dybdeintervjuer på statelig nivå, med en person som er beslutningstager, og en stortingspolitiker og to dybdeintervjuer av par, hvor et av parene er samlivskursholdere. Jeg vil også nærme meg den kvantitative forskningen gjennom mitt pilotprosjekt, som var intervju av par på gata i Oslo, som også har et kvantitativt design, men med en klar verdi inn i den kvalitative forskningen min.

I tidsskriftet «Fokus på familien» i 2006, skrev Per Jensen følgende:

«Når forskning kommer på dagsorden, er det en tendens til at diskusjonen om forskningsmetode blir stående i sentrum for oppmerksomheten. Det handler da ofte om det er kvalitative eller kvantitative metoder som gjelder. Er forskning tekst eller tall handler det om å skape ny forståelse og mening, eller om å måle effekt? Disse diskusjonene kan til tider være både uforsonlige og fastlåste» (Jensen, Fokus på familien 2006:91-106).

Det er spennende å nevne at vi under familierapportstudiet har fått forståelsen av at denne «diskusjonen», mellom kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode stadig er levende og pågående. Dette har også blitt nevnt når man snakker om «evidensbasert terapi», hva slags terapi som virker, og hvilken forskning, som ligger til grunn for å se noen terapiformer som bedre, eller mer evidensbaserte enn andre.

Per Jensen skrev det overstående i 2006 (ibid). I 2015 er man fortsatt opptatt av diskusjonene om forskningsmetoder. Rolf Sundet i samme tidsskrift skriver at: «Enhver forskningsmetode enten kan gis en likhetsorientering eller en forskjellsorientering» (Fokus på familien 2015:6-23). Når man leter etter likheter, muliggjør dette en generalisering, men om man bruker forskjell som utgangspunkt for forskningen kan dette bringe fram noe nytt.

Jeg forsker på hvordan sammenhengen er mellom det som det offentlige tilbyr på den ene siden og hva par ønsker og trenger av forebygging på den andre siden, og håper å finne noe nytt.

Brukernes tilbakemelding

I min egen kliniske praksis ved Modum Bads Senter for Familie og Samliv bruker vi STIC (Systemic Therapy Inventory of Change) utviklet av William M. Pinsof. Dette er et kvantitativt tilbakemeldingssystem, hvor klientene skårer med tall på skalaer, på ulike livsområder, som berører samliv, familien og de selv som enkeltindivider. Eksempler kan være partnerpositivitet, tillit, sinne, depresjon og mestring som foreldre. Resultatet av skaleringen, som blir gjort i forkant av terapitimen, tas deretter opp med paret i terapitimen. I terapitimen kan man utforske hvordan folk endrer seg i behandlingsløpet, eller også bruke dataene som grunnlag for refleksjon og samtale. Denne type kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ metode er beskrevet i litteraturen som triangulering (Thagaard 2013:18).

Dette viser kanskje at både kvantitativ og kvalitativ metode ikke handler så mye om hva som er best, eller mest anerkjent, eller mest akademisk, men om når det passer best å bruke hva, og at det faktisk er noen prinsipielle skillelinjer mellom de to metodene, siden de er basert på ulike forskningslogikk. Forskjellen kommer til syne gjennom de ulike forskningsprosessene. I kvalitativ forskning, er det en interaksjon mellom forsker og den det forskes på, som og kan påvirke hvordan personene det forskes på svarer.

I kvantitativ forskning er det avstand mellom forsker og deltaker, og da følgelig ikke den samme påvirkning, selv om det kan være noe i form av hvordan spørsmål i spørreskjema er utformet, for å nevne en av forskjellene (Thagaard 2013:19).

Jeg velger kvalitativ metode, selv om den har noen begrensninger og svakheter. Den har også blitt kritisert, noe som det går an å forstå, da metoden innebærer møter mellom mennesker, som kan bety at konteksten påvirker spørsmålene. Metoden har også en litt løs struktur, som kan gi flere påvirkningsfaktorer, som kan forstyrre prosessen. (Alveson & Deetz 2000:81-83). Siden dette er en klinisk master, som innebærer et fokus på samhandling og interaksjon mellom mennesker, er kvalitativ metode mest hensiktsmessig. Oppgaven innebærer undring og en refleksjon over de ulike personlige møtene gjennom intervjuene, og hva møtene har å bety for prosess, analyse og funn i oppgaven.

3.2 IPA

Jeg har videre valgt å bruke IPA (Interpretative Phenomenological Analysis – forkortet IPA), som analysemetode. Dette fordi målet med IPA, beskrives av Jonathan A. Smith, Maria Jarman og Mike Osborn (1999) i artikkelen «Doing Interpretative Phenomenological Analysis», som et analyseverktøy, som «Ekspløre in detail the participant`s view of the topic under investigation» (Smith, Jarman og Osborn, 1999). I min forskning vil dette bety at jeg vil få fram på en god og detaljert måte det som informantene tenker, opplever og mener om fenomenet forebygging. Fenomenologiene tar som utgangspunkt den subjektive opplevelsen hos informantene og ønsker å få fram en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer (Thagaard 2013). Andre metoder kunne vært valgt, for eksempel Grounded Theory og Diskursanalyse. Grounded Theory som hadde sitt reelle gjennombrudd på midten av sekstitallet med Glaser og Strauss, og som også er en analyse hvor man systematisk samler inn data og analyserer disse etter gitte regler (Langdridge 2006). Denne metoden kunne jeg ha brukt, men jeg hadde ingen planer om å prøve å utvikle ny teori, som er et mål for denne metoden, så denne metoden ble derfor uaktuell. Diskursanalyse valgte jeg også bort, selv om den også innebærer at man har en sosialkonstruksjonistisk tilnærming.

Den fenomenologiske tilnærminger som jeg har valgt, har sin opprinnelse fra fenomenologisk filosofi og ble tidlig på 1900 tallet utviklet av Edmund Husserl (Langdridge 2006). Jeg har valgt IPA fordi metoden har som et av sine mål å få fram erfaringer i menneskers liv (Ibid). Mitt mål er å belyse forebygging og erfaringer mine informanter har med dette fenomenet. Jeg vil beskrive den praktiske framgangsmåten min med IPA-metoden steg for steg i analyse delen.

3.3 Forskerrollen

IPA gir noen rammer for hvordan min forskningsrolle skal være. Jeg skal prøve å få fram hos informantene det de tenker, opplever og mener om fenomenet forebygging. Jeg valgte derfor å foreta dybdeintervjuer av mine hoved-informanter. Jeg intervjuet også i pilotprosjektet par på gaten, som jeg oppdaget stilte andre krav til meg som forsker både praktisk, mentalt og etisk, enn i dybdeintervjuene. Jeg beskriver dette mer inngående senere i kapitlet.

«Selve produksjonene av data i det kvalitative intervjuet går utover en mekanisk overholdelse av regler og er avhengig av intervjuerens ferdigheter og situerte personlige vurderinger med hensyn til hvordan spørsmålene stilles» (Kvale og Brinkmann 2009:99).

Dette tolker jeg som at det har stor betydning for kvaliteten på intervjuet, hvordan jeg faktisk fremstår som person for mine informanter, hvilken kunnskap jeg har om temaet vi snakker om, og hvordan jeg legger til rette for et godt møte. «Forskerens egenskaper og væremåte har betydning for hvordan han eller hun etablerer kontakt med deltakerne i felten» (Thagaard 2013:73). Jeg tror at utdanningen som familieterapeut har gitt noen fordeler i møte med informantene, ved at studiet har gitt kunnskap om inntoning, allianse og intervjuteknikk. Dette har, for min del vært avgjørende for resultatet av intervjuene, og graden av metning i intervjuene. Mitt sosialkonstruksjonistiske ståsted, har også vært med på å prege min rolle som forsker. Thagaard (2013) sier at som sosialkonstruksjonist, så er man av den oppfatning at man i samtale med andre utvikler ny forståelse. Dette innebærer for meg også en holdning til de jeg intervjuer, om at deres mening er like gyldig som min, og at intervjuet kan gi en ny og utvidet forståelse av det vi samtaler om.

Forståelse

Et annet aspekt ved rollen som forsker er begrepet forforståelse. Jeg har som nevnt i innledningen et forhold både til terapifeltet og forebyggingsfeltet. Jeg ser at min nærhet til temaet og faget kan komme i konflikt med forskerrollen. Jeg vil bestrebe meg på å prøve å distansere min forkunnskap der hvor det er viktig, men og bruke kunnskapen i de situasjoner hvor det er tjenlig, for eksempel i analysedelen. Jeg er bevisst på at jeg ikke skal underkommunisere de utsagn i intervjuene som kan ha en negativ holdning til forebygging, men tvert imot løfte disse fram for å få et så nyansert bilde av fenomenet forebygging som mulig.

3.4 Utvalg og rekruttering

Utvalg handler om spørsmålet om hvem jeg skal intervju i mitt forskningsprosjekt, det vil si hvem jeg skal få informasjon fra (Thagaard 2013). Jeg har valgt et strategisk utvalg. Det betyr at jeg har valgt informanter, som har kvalifikasjoner og egenskaper som er strategisk velegnet i forhold til min problemstilling (ibid). Når jeg gjorde pilotintervjuet mitt gjorde jeg et strategisk valg i form av at jeg så etter de markører og oppførsel, som tilsynelatende gav en indikasjon på at de var et par. Da det var disse jeg søkte å få kontakt med for deretter å kunne intervju. Markører, som jeg så bevisst etter var om de holdt rundt hverandre, eller om de holdt hverandre i hånden. Denne markøren stemte nesten hver gang, og jeg spurte de jeg fikk kontakt med om de var villige til å svare på noen spørsmål vedrørende forebygging for par. Jeg opplevde at noen av de jeg spurte også ikke var et par, men bare var venner eller søsken.

Snøballmetoden

Når det gjelder utvalget av personer fra det offentlige og par til dybdeintervju, brukte jeg snøballmetoden (Langdridge 2011:49). Jeg ønsket å få kontakt med noen i det offentlige, som var beslutningstagere når det gjelder forebygging. Jeg spurte først fagfolk om noen navn som kunne være aktuelle for å gi den best mulige informasjon om forebygging for par. Videre tok jeg kontakt med den aktuelle informanten sitt kontoret for å høre om det var mulig å få lov til å intervju den aktuelle personen. Etter en kort samtale med rette vedkommende, fikk jeg klarsignal for å sende prosjektbeskrivelse (se vedlegg 3) og avtalte etter dette tidspunkt for intervjuet. I prosjektbeskrivelsen var all informasjon personen trengte om prosjektet, og en tydelig beskrivelse av at personen når som helst kunne trekke seg fra prosjektet. Jeg brukte samme fremgangsmåte overfor en politiker, men var da enda mer spesifikk på utvalget, og valgte en politiker som jobbet direkte med familiepolitikk.

Par-rekruttering

For å nå par, gikk jeg via en annen person, for å få informasjon om vedkommende par, og om de kunne være aktuelle for mitt forskningsprosjekt. Ett av parene fikk prosjektplanene via en annen person, mens det andre paret sendte jeg direkte forespørsel til på mail og tok telefonkontakt. Et av parene var litt motvillige, men etter noe mer utfyllende informasjon om prosjektet og den åpne muligheten for å trekke seg, og hva det faktisk innebar, sa de ja.

Det andre paret som jeg da fikk kontakt med via en annen person, ville gjerne være med og fikk den nevnte informasjon på mail. Vi gjorde avtal om tid for intervju på mail og sms. Jeg vil når prosjektet er avsluttet også slette mailer og telefonnummer, som i utgangspunktet også er anonymisert. I mitt utvalg har jeg da to par, en person fra det offentlige som er beslutningstager på det statlig nivå og en stortingspolitiker fra partiet Høyre. I tillegg har jeg også gjort tolv intervjuer av par på gata. Disse utgjør mitt utvalg.

3.5 Intervjuguiden

Forut for de endelige intervjuene ligger et grundig arbeid som startet med en prosjektplan. Først ble det jobbet med å komme fram til temaet som var aktuelt å forske på. Deretter ble forskningsspørsmålene formulert og til slutt ble første utkast til intervjuguide utformet. Den endelige intervjuguidene vokste fram på bakgrunn av flere faktorer. Intervjuguidene til det offentlige og parene ble noe forskjellig. Grunnen til dette var for å kunne få fram på den ene siden hva det offentlige tilbyr, og på den andre siden hva par faktisk trenger når det gjelder forebygging. Jeg har valgt å bruke et semi-strukturert intervju, som innebærer at jeg i stedet for å følge intervjuguiden slavisk, fokuserer på informantens utsagn og følger disse for å få et så «mettet» svar som mulig. Dette uten å komme vekk i fra det vi egentlig snakker om. Denne friheten gir et større handlingsrom for informanten til å ta svaret dit hvor kanskje en har kunnskap, som jeg i utgangspunktet ikke hadde tenkt på befinner seg.

«Når forskerens person blir det viktigste forskningsinstrumentet, blir forskerens kompetanse og håndverksmessige dyktighet – hans eller hennes evne, følsomhet og kunnskaper – avgjørende for kvaliteten på kunnskapen som produseres» (Kvale og Brinkmann 2009:101).

Jeg hadde en opplevelse av at alle intervjuene jeg gjorde gav mange interessante utsagn og spennende svar. Hvor dyktig man er som intervjuer er avhengig av personlighet og opptrente ferdigheter i intervjuteknikk (Widerberg 2005). Hvis man da i tillegg er sosial og liker å snakke med folk, har man en god plattform for et godt intervju. På den annen side kan det også være slik at et intervju utført av en som holder seg helt eksakt til intervjuguiden og ikke har forkunnskapen, kan utføre et intervju som kan ha en høyere samfunnsvitenskapelig status (Kvale og Brinkmann 2009).

Dette vil da gå mer under betegnelsen spørreundersøkelse enn et kvalitativt intervju, som nettopp innebærer at kunnskap produseres sosialt gjennom interaksjon mellom informant og intervjuer. Jeg valgte å legge meg så nær opp til den måten litteraturen beskriver et kvalitativt intervju, hvor det handler om å stille åpne spørsmål, som invitere den som blir intervjuet til å presentere sine erfaringer og synspunkter (Thagaard 2013).

3.6 Pilotintervjuene på gata

I starten av intervjudelen av prosjektet ble det gjennomført pilotintervjuer på gata.

Intervjuene, i alt tolv stykker, ble gjort i september 2015. Alle intervjuene, unntatt ett, på grunn av tekniske problemer, ble tatt opp på bånd og transkribert. Jeg valgte å gjøre disse intervjuene for å få en indikasjon på hva folk på gata tenker om begrepet forebygging.

Intervjuet hadde et preg av spørreundersøkelse eller surveyintervju, som Kvale og Brinkmann (2009), beskriver det som. Alvesson og Deetz beskriver at en av forskjellene på kvalitativ og kvantitativ forskning handler mye om måten man samler inn data på (Alvesson og Deetz 2000). Pilotprosjektet var nok nært opp til kvantitativ metode, da jeg hadde en klar intervju-mal, som jeg fulgte slavisk, samt at informantene ble rekruttert ved tilfeldige møter på gata. Pilotprosjektet ble brukt helt konkret til å endre noe på intervjuguidene for det offentlige og parene. Videre brukte jeg noen av funnene i pilotprosjektet for å understøtte noen av funnene i hovedprosjektet.

Praktisk gjennomføring

Jeg gjennomførte pilotintervjuet på følgende måte: Jeg hadde på forhånd laget et lite visittkort (Se vedlegg 8), som hadde informasjon om prosjektet, litt om personvern, og mitt mobilnummer, som de kunne ringe om de ville vite mer om prosjektet. Eventuelt om de ville trekke sin besvarelse fra prosjektet eller om de ønsket en samtale på bakgrunn av at de som par hadde kommet opp i noe vanskelig på bakgrunn av intervjuet. Jeg foretok intervjuene i Oslo, fem intervjuer på Majorstua, fem intervjuer i sentrum på Karl Johan og to intervjuer på Grønland. Jeg spurte om følgende: «Unnskyld, jeg driver med et forskningsprosjekt om samliv, og lurte på om jeg kunne stille noen spørsmål om forebygging for par». Det ble brukt samme intro på alle henvendelsene og jeg hadde, som nevnt som markører på at de var et par, at de gikk nær hverandre, eller holdt hverandre i handa. Gjorde de det, så spurte jeg de. Det var lett å få informanter på Majorstuen.

På Karl Johan, hvor jeg også tok 5 intervjuer, var det litt det samme som på Majorstuen, men kanskje litt vanskeligere å få par til å stoppe. Det jeg også merket av forskjell fra Majorstuen, var at det var både nordlendinger og svensker og andre som stoppet. Dette var bra for den demografiske tanken bak intervjuene som var mangfold, og grunnen til at jeg valgte å gjøre intervjuene i Oslo. Da jeg samme dag beveget meg ned til Grønland, var det ingen som stoppet, ingen ville, selv om jeg bestrebet meg på å gjøre akkurat det samme som tidligere. Dette var tydelig og rart, og jeg kunne kjenne på kroppen gjennom forflytningen et annerledes klima eller en atmosfære-forandring. Fra Oslo City og over i neste kvartal, så forandret egentlig alt seg, noe jeg opplevde veldig rart. Politiske partier hadde også stand på Grønland, men det var få eller ingen som tok imot valgmateriell. Jeg observerte en synlig oppgitt venstremann, som gav utrykk for sin frustrasjon gjennom høye sukk. Det jeg også observerte var en dame i burka som samlet inn penger. Veldig mange ga penger til henne og jeg opplevde at veldig mange snakket med hverandre som en slags storfamilie. Islam har et påbudet om at du skal gi til de som ikke har så mye. Det var kanskje dette jeg så? Det var også tett med tiggere på Grønland. Veldig mange fikk, og når jeg siden har hørt at den muslimske mann som har jobb er pliktig til å gi til de fattige, gir min observasjon mening. Jeg prøvde som sagt virkelig å gjøre det samme som jeg hadde gjort både på Majorstua og på Karl Johan. Jeg prøvde til og med å gå på samme måte som jeg gjorde på de to andre stedene. Jeg prøvde derfor etter å ha gitt opp å få noen informanter denne dagen, å gå tilbake en annen dag til Grønland, som stemte mer med det tidspunktet jeg startet på Majorstua. Da var det to par som stoppet. Jeg kommer tilbake til noen av svarene som ble gitt i disse intervjuene i analyse delen.

3.7 Intervjuene med parene og representanter fra det offentlige

Det å intervju par, var i utgangspunktet en trygg situasjon for meg, da dette er profesjonen min. Likevel kjente jeg en spenning i møte med disse parene som hadde sagt seg villig til å være med i prosjektet og la seg dybde-intervjue. Jeg kjente at det var viktig for meg å møte de med respekt og takknemmelighet for at de ville stille opp i prosjektet.

«Forskningsintervjuet er en inter-personlig situasjon, en samtale mellom to parter om et emne av felles interesse. I intervjuet skapes kunnskap i skjæringspunktet mellom (inter) intervjuerens og den intervjuedes synspunkter. Samtalen med intervjupersonene er som regel den mest engasjerende fasen av intervjuundersøkelsen. Den personlige kontakten og kontinuerlig ny innsikt i intervjupersonenes livsverden gjør det spennende og berikende å intervjue (Kvale og Brinkmann 2009:137).

Det ble en engasjerende, spennende og berikende intervjusituasjon med gode beskrivelser og fortellinger. Det jeg måtte følge med på, var at jeg ikke ble for engasjert. Da svarene de gav både var overaskende og spennende. Det å være i forskerposisjon i et kvalitativt intervju, er etter min oppfatning en utfordrende kunst. Dette fordi du på den ene siden skal være i forsker/intervjuposisjon, og stille gode oppfølgingsspørsmål, samtidig som du ikke skal stille ledende spørsmål, eller være for enig eller uenig i det de sier. Det primære ønske er å få fram deres syn på saken, og at vi sammen skal skape ny kunnskap. Det var et utfordrende stykke arbeid å være passe engasjert, og jeg ser av transkripsjonene at jeg noen ganger har blitt litt for engasjert og ivrig. På det jevne har jeg klart «balansekunsten» godt. Dette gjelder både i intervju med parene, men også i møtet med de offentlige personene i forskningsprosjektet. Sammen klarte vi få fram nye tanker, meninger og ny kunnskap rundt temaet forebygging.

Informantrekruttering

Den praktiske måten å skaffe informantene til forskningsprosjektet har jeg allerede beskrevet under utvalg. Det jeg har reflektert rundt er i hvilken grad stedet intervjuene ble gjennomført, har hatt betydning for «metningen» i intervjuet. Kvale og Brinkmann (2009) beskriver ikke bare de tolv aspektene ved et kvalitativt forskningsintervju, som samlet gir mening til denne typen intervju, og som handler om å få beskrivelser av informantens livsverden og særlig fortolkninger av meningen med fenomenet i dette tilfelle forebygging. De beskriver også det asymmetriske maktforholdet i en intervjusituasjon. Kvale og Brinkmann skriver at et forskningsintervju er en samtale med et: «Klart asymmetrisk maktforhold mellom forskeren og den som blir intervjuet» (Kvale og Brinkmann 2009:52). Dette handler om at man som forsker har en type «makt», og at forskeren har utarbeidet spørsmålene, og at det lang på vei er en enveisdialog og at forskeren har monopol på å fortolke. Det jeg merket meg var at denne asymmetrien var mest fremtredende rent følelsesmessig i møte med parene. I møte med det offentlige kunne jeg kjenne på en større spenning, når jeg måtte gjennom vakt hold, og få adgangskort etc. I den situasjonen kjente jeg på asymmetri i min uheldighet. Når vi derimot kom i gang med intervjuet, kunne jeg også her kjenne på mer asymmetri i min fordel med de offentlige informantene. Jeg valgte å intervju informantene på deres hjemmearena. Dette for om mulig å minske asymmetrien noe, for å få et intervjuklimate som kunne gi det mest optimale intervjuet.

En åpning

Som en start på intervjuene ga jeg en åpning for både for de offentlige personene og parene til å være frie til å si å beskrive ikke bare hva de tenker om fenomenet forebygging, men gjerne bringe inn sine personlige historier når det er naturlig. Dette reflekterte jeg over i ettertid, om det kanskje kunne bli for personlig. Det som skjedde var at den åpningen gav en spesiell dimensjon inn i intervjuet, som jeg beskriver i funndelen. Det som ble en viktig etisk oppgave i forbindelse med dette valget, ble å være tydelig i min anonymisering av informantene, for å skjerme deres identitet og integritet (Thagaard 2013). På bakgrunn av dette har jeg valgt både fiktive navn og tilholdssted for mine informanter.

Mitt epistemologiske utgangspunkt er som nevnt tidligere sosialkonstruksjonistisk. Jeg har derfor gjennom denne framstillingen prøvd å gjøre rede for min involvering i forskningsprosessen så tydelig som mulig for å fremheve det sosialkonstruksjonistiske perspektivet (Thagaard 2013).

3.8 Intervjuundersøkelsens stadier

Jeg har i mitt forskningsprosjekt fulgt de fasene i et intervjuprosjekt, som står beskrevet (Thagaard 2013). Når det gjelder **tematisering**, ble temaet jobbet fram under arbeidet med prosjektplanen. Planen var egentlig å se nærmere på hva som er X-faktoren til at par holder sammen. Dette ble senere omgjort til å fokusere på forebygging i et bredere perspektiv. Store deler av den faktiske **planleggingen** av masterprosjektet ble gjort under og etter prosjektplanarbeidet. Før noe praktisk ble gjort, ble en søknad sendt til Norsk senter for forskningsdata (NSD), som godkjente prosjektet (Se vedlegg 1). Videre ble **intervjuguiden** utarbeidet og justert i etterkant av pilotprosjektet. I forkant av dette ble prosjektbeskrivelsen formulert i detalj. Det var utgangspunktet for visittkortet til gateintervjuene og forespørselen til dybdeintervjuinformantene. Intervjuene ble utført på grunnlag av intervjuguidene og med et reflektert, respektfullt og selvkritisk blikk, både på vegne av forsker og informanter. **Transkriberingen** gjorde jeg selv, noe som gav meg spesiell nærhet til materialet og informantenes beskrivelser. Dette beskrives mer inngående senere i dette kapittelet. Videre analyserte jeg med IPA som metode, med undersøkelsens formål og emneområde som grunnlag.

Langdridge (2011) beskriver at IPA sammen med flere fenomenologisk metoder har sine røtter i fenomenologisk filosofi utviklet av Edmund Husserl tidlig på 1900-tallet. Fokuset beskrives å ligge på «verden slik den fremstår» og handler om hvordan mennesker opplever verden de lever i og vedkommende sin livserfaring (Langdridge 2011:269). Slik mitt forskningsprosjekt forsøker å belyse. **Verifisering** handler ifølge Kvale og Brinkmann (2009) om å undersøke validiteten i funnene. Dette betyr slik Thagaard (2013) fremstiller det, at man styrker validiteten i et forskningsprosjekt ved at det er så gjennomiktig som mulig. Validitet i funnene mine handler om de er gyldige i forhold til den virkelighet jeg faktisk har studert (Ibid). Reliabilitet er spørsmålet om man ved en kritisk gjennomgang av prosjektet får inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte (Thagaard 2013). Det handler om slik jeg forstår det at om en annen forsker skulle gjøre den samme forskningen på akkurat samme måte, ville han eller henne komme fram til samme resultat. Dette tror jeg er mulig, da dette prosjektet helt fra start har vært åpent og transparent. I tillegg har samme veileder fulgt prosjektet helt fra starten med prosjektplanen. Kontinuitet med veileder styrker reliabiliteten, i og med at vedkommende følger prosjektet tett. Det vi i forskning etterstreber er solide og pålitelige resultater, og reliabilitet handler om hvor stabilt det vi måler er (Langdridge 2011). Om noen andre hadde gjort denne kvalitative undersøkelsen ville hoved-essensen i resultatet sannsynligvis bli det samme. Ingen kan derimot kopiere helt det samme møte som mine informanter og jeg hadde, noe som gav den atmosfære, kjemi, klima, åpenhet, analog og digital kommunikasjon som vi skapte sammen. Dette kan bety at resultatet ville blitt noe av det samme, men sett i et sosialkonstruksjonistisk lys, kanskje ikke helt.

Den siste fasen er **rapporteringen**. Rapporteringen av denne intervjuundersøkelsen vil være i form av denne skriftlige framstillingen. Den skal legges fram på egen arbeidsplass, og i et framlegg på VID (Vitenskapelig høyskole).

3.9 Etiske dilemmaer

De etiske retningslinjene er like viktige å forholde seg til i et kvalitativt prosjekt, som andre prosjekter (Thagaard 2013). Dette prosjektet har tatt på alvor både personvern og konfidensialitet, og vært tydelig på å etterleve regler for bruk av andres åndsverk. Det som ble en utfordring, var intervjuene av par på gata. Jeg valgte derfor som nevnt tidligere å lage et visittkort slik at det var mulig å nå meg i etterkant av intervjuet. Dette for enten å stryke seg som informant eller få mer informasjon om prosjektet.

Jeg så at jeg kunne få personer til å si noe partneren ikke visste at den andre mente, som da kunne bli vanskelig for dem som par. Dette tok jeg høyde for i en eventuell tilbakemelding. Jeg har forholdt meg til Den Nasjonale Forskningsetiske komite sine retningslinjer (<https://www.etikkom.no>). Underveis i prosjektet fikk jeg også noen dilemmaer. Jeg så at det kunne være mulig å spore noen av informantene mine utfra noe av informasjonene som kommer fram i intervjuene. Disse er derfor anonymisert kraftig. Utover dette har alle stadiene i denne forskningsprosessen hatt sine etiske vurderinger, helt ifra tanker om tema, om hva god forebygging kan ha av betydning for enkeltindivider, par og familier, til rapporteringen og hvilke konsekvenser det kan få om ikke identitet blir ivaretatt på en forsvarlig måte (Kvale og Brinkmann 2009).

3.10 Transkribering og forberedende analyse

Jeg brukte Jan Svennevig sitt oppsett på tegn under analysen av mine intervjuer (Jan Svennevig 2009). Jeg tok alle intervjuene opp med opptaker. I tillegg hadde jeg en opptakskilde 2, som jeg bevarte til etter transkriberingen, hvor disse da ble slettet. Hovedopptakerens innhold blir ikke slettet før etter sensuren på oppgaven er kjent. Jeg transkriberte så rett etter intervjuet som mulig. Intervjuene ble hørt igjennom for å skrive ned hva jeg ble opptatt av. Dette for å kunne frigjøre meg mer fra egne tanker når jeg skulle lese og re-lese for å finne metnings-innholdet i det informantene formidlet. Jeg ønsket å ta disse viktige setningene med meg (in vivo codes), inn i videre analyse av intervjuene. Jeg gjorde egne frie notater i denne prosessen. Disse brukte jeg underveis i analysen. Jeg fulgte etter dette stegene i analysemetoden for IPA, og lagde derfor gode marger på hver side av teksten i transkriberingen. Når jeg skulle begynne med analyse, var det en stor fordel å ha transkribert tekstene selv. Dette gav både en helhetlig oversikt og mulighet for å huske kontekst hvor setninger og uttalelser var hentet fra. Jeg tror også, uten at dette kan måles, at det gav en passe nærhet og avstand til intervjuene.

4. ANALYSE

I dette kapitlet vil jeg presentere hvordan jeg praktisk har jobbet meg igjennom de ulike stegene i IPA.

4.1 IPA

Mine kilder for forståelsen og gjennomføringen av IPA (Interpretative Phenomenological Analysis) som analyse har vært flere. Jeg har brukt både Smith, Flowers og Larkin sin bok «Interperativ Phenomenoligical Analysis» (2010), og jeg har brukt Darran Langdrigde sin bok «Psykologisk Forskningsmetode» (2011) og Dallos og Vetere sin beskrivelse i boka «Researching Psychotherapy and Counselling» (2005). Sistnevnte har nok gitt den mest håndgripelige beskrivelsen, som jeg har forholdt meg mest til. På grunnlag av dette har jeg gjort min analyse. Den konkrete beskrivelsen av det som er gjort før selve analysen beskrives under kapitel 3.

4.1.1 Steg 1: Lese og re-lese

Steg 1: Lese og re-lese. Smith, Flowers og Larkin (2010) beskriver inngående en måte å gjøre det på. Man bør høre på båndet med intervjuet og lese igjennom flere ganger. Dette for å virkelig «dykke» ned i originaldataene og forsikre seg om at det er de som deltar i intervjuet som er fokus. Det beskrives som lurt å ta opp på bånd eller notere egne refleksjoner underveis i lesingen, da det er en stor sjanse for at man blir «overveldet» av egne ideer. Da kan man heller ta notater og opptak fram senere i analysen. Dette også som en hjelp til å fokusere på det som faktisk formidles av informantene. Engasjement inn mot teksten og dens innhold beskrives som viktig (Smith, Flowers og Larkin 2010). Dallos og Vetere (2005) hadde en lite inngående beskrivelse av akkurat dette første punktet, derfor brukte jeg Smith, Flowers og Larkin (2010) sin beskrivelse på dette første steget. Siden jeg har transkribert alle intervjuene selv, har jeg en god kjennskap til intervjuene. Likevel valgte jeg å både lese og høre intervjuene flere ganger. Jeg lagde også et notat ved gjennomgang, og førte fortløpende ned de utsagn og nøkkelord jeg tenkte kunne høres ut som viktige, både som temaer og eventuelle funn i materialet.

Da jeg konkret begynte på det første steget leste jeg teksten og hørte på opptakene, og prøvde i den prosessen å høre hva informanten prøver å fortelle. Jeg prøvde å lytte, ikke bare til ordene, men også til analog kommunikasjon som slag i bordet, pust, heving av stemmen osv. Jeg noterte også kort egne refleksjoner underveis, slik at det ikke skulle forstyrre meg videre i analyseprosessen.

4.1.2 Steg 2: Innledende analyse

I denne delen av analysen beskriver Dallas og Vetere (2005) at man skal prøve å identifisere nøkkelord, fraser, eller oppsummere det informanten prøver å formidle, i små oppsummerende sekvenser eller «chunk» (Dallas og Vetere 2005). Jeg valgte å skrive min transkripsjon med brede marger både på venstre og høyre side. Jeg valgte da å skrive på venstre side en essens eller et ekstrakt av hva informanten prøvde å fortelle, slik jeg hørte og forsto at det fremstår for informanten. I tillegg noterte jeg også nøkkelord, som hørtes viktige ut.

4.1.3 Steg 3: Mine slutninger, reaksjoner og mulig teoretisk forståelse

I tråd med Dallas og Vetere (2005) sin beskrivelse av steg 3, skrev jeg i høyre marg mine egne refleksjoner og mulige teoretiske referanser. Jeg samlet poenger som kunne passe til essensen av informantens utsagn fra venstre side. På høyre side begynte jeg også en forsiktig tolkning av utsagnene med noen stikkord og temaer. Jeg hadde egentlig tenkt å gjennomføre steg 2 og 3 hver for seg, men det dukket stadig opp tanker og refleksjoner under analysen i steg 2, så jeg valgte å skrive disse ned i høyre marg, samtidig som jeg utførte steg 2.

4.1.4 Steg 4: Nummerering av sekvenser og nøkkelutsagn

Under dette punktet nummererte jeg alle sekvensene og nøkkelordene på venstre side, ved å nummerere disse med informant, sidetall i transkripsjonen og linjenummer. Dette for å kunne finne tilbake i transkripsjonen på en rask måte ved behov. Jeg brukte også ulike farger på de ulike informantene for å kunne skille de visuelt fra hverandre under analyse prosessen. Videre tok jeg en kopi av alle transkripsjonene med fullfarge, slik at jeg lett kunne finne tilbake ved behov. Etter dette klypte jeg ut alle sekvensene som til sammen hadde blitt 386 sekvenser. Dette var inkludert «in vivo codes», som er direkte sitater trukket ut av teksten. Jeg samlet momenter som jeg så at jeg kanskje kunne ønske eller tro at jeg kunne bruke i funnpresentasjonen.

Videre la jeg alle utsagnene fra den enkelte informant utover bordet hver for seg, og prøvde å samle sekvensene i klynger. I denne delen av prosessen holdt jeg informantene fra hverandre i tråd med at IPA-metoden betegnes som ideografisk, som betyr at alle informantene analyseres hver for seg, før man begynner å generalisere utover det som individet formidler (Langdridge 2011). Denne prosessen gjorde jeg derfor med alle intervjuene, før jeg gikk videre til steg 5.

Sekvenser og nøkkelord fra en av informantene:

4.1.5 Steg 5: Kategorisering og identifisering av hovedfunn og underpunkter

Dallas og Vetere (2005) beskriver at man på dette stadiet skal gi klyngene en kategoritittel, og at den vil være det «framvoksende» tema (Dallas og Vetere 2005). Det framvoksende tema vil være en beskrivelse av mulige funn, som jeg presenterer i funndelen i oppgaver. Jeg ga på dette stadiet i analysen derfor noen temaer til klyngene, tatt fra notatene i min høyre marg, som kunne være meningsbærende i den delen av prosessen jeg nå var i. I tillegg brukte jeg mitt teoretiske tilfang og min kliniske erfaring i denne prosessen til å identifisere temaene.

Det kom fram følgende temaer:

- forebygging og opplæring
- vilje og holdning
- tilrettelegging og tiltak
- det gode samliv
- det vanskelige samlivet
- markedsføring
- tilgjengelighet og spørsmål
- for seint
- ansvar
- konsekvens
- kommunikasjon.

Kategoriseringsmetode:

Flere av disse temaene så jeg at hadde en sammenheng. Jeg valgte derfor etter å ha sett temaene fra hverandre og sette noen av dem sammen igjen, når jeg skulle formulere det som skulle behandles som funn. Jeg valgte å holde intervjuene jeg har tatt på det offentlige nivået adskilt fra intervjuene jeg har gjort av parene. Dette på bakgrunn av at oppgaven handler om å se om det er noen sammenheng mellom det som par ønsker og trenger og det som det offentlige tilbyr av forebygging. På bakgrunn av dette presenterer jeg også funnene fra det offentlige og parene adskilt, for å skape en naturlig drøfting mellom det offentlige og parene.

4.1.6 Steg 6: Navngiving av hovedfunn.

Flere av mine temaer kunne slås sammen. Jeg brukte mine notater og anmerkninger i høyre marg til å sette sammen klyngene jeg nå hadde, inn i et større «Master level themes» (Dallos og Vetere 2005:59). Det som da vokste fram var de overordnede funnene. Jeg jobbet etter dette med å konstruere en god setning, som overordnet beskrev funnene jeg hadde gjort. Jeg satt igjen med tre hovedfunn, som kunne favne mange av de underordnede temaene jeg allerede hadde funnet, og som jeg allerede hadde reflektert noe over i min høyre marg i transkripsjonen. Disse refleksjonene pluss notater fra steg 1, ble nyttige i denne prosessen. Jeg valgte å begynne å jobbe med disse foreløpige funnene, og var bevisst på å være åpen for eventuelle nye funn som kunne komme fram i den videre analyseprosessen. Sidefunnene valgte jeg også å presentere som egne funn, og da som en utdyping av hovedfunnet. Jeg valgte altså å se på disse sidefunne som en del av hovedfunnet, og drøfter disse i noen grad som et egne funn.

Gjennom prosessen oppstod følgende hovedfunn og sidefunn, som jeg i det neste kapitlet vil presentere og drøfte:

- Funn 1: Informasjon om forebygging for par er ukjent for målgruppa.
  - Funn 2: Markedsføring
  - Funn 3: Tilgjengelighet
  - Funn 4: Hvem spør om parforholdet
  - Funn 5: Ansvar
  - Funn 6: Vilje og holdning
- Funn 7: Det er aldri for sent å få hjelp og det er alltid et håp om å bevare det gode samlivet.
- Funn 8: God forebygging og opplæring i kommunikasjon er avgjørende for om samlivet skal oppleves som godt.
  - Funn 9: Kommunikasjon
  - Funn 10: Det gode samlivet og det vanskelige samlivet

5 PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING

I dette kapitlet vil jeg presentere funn og drøfte disse. Jeg har valgt å presentere funnene og drøfte dem fortløpende. Det har under analysen også kommet fram noen sidefunn. Dette skjedd som en konsekvens av det hermeneutiske fortolkningsprinsipp, hvor man går fram og tilbake mellom biter av teksten og helheten. Dette beskrives som den hermeneutiske sirkel (Kvale og Brinkmann 2009). Jeg belyser både hovedfunnene og sidefunnene, og drøfter noen mer inngående enn andre. Jeg har valgt å kalle både hovedfunn og sidefunn for funn. Dette siden det er vanskelig å vekte hva som er det viktigste funnet i dette materialet. Funn og sidefunn er konstruerte titler, og kanskje det er et sidefunn som faktisk er det viktigste funnet for å belyse det overordnede målet for dette forskningsprosjektet.

Overordnet mål

Gjennom dette forskningsprosjektet har jeg hatt et overordnet mål om å se etter sammenhenger mellom det som det offentlige tilbyr av forebygging, og det som par faktisk ønsker og trenger. Jeg har valgt å intervju en beslutningstager på statlig nivå, heretter forkortet med BSN, og en stortingspolitiker, etter dette forkortet til HP, og på den andre siden, mottakerne av forebyggende tiltak. Disse blir etter dette forkortet til Par-1 og par-2. Par-1 er et ungt par fra Oslo, som i tillegg til å være et par, driver kursvirksomhet for par. Par-2 er et par i Buskerud, som har bodd sammen siden de var femten og sytten år. Begge parene er gift, og har ett barn hver. Når det refereres til parene på gata, vil de bli forkortet med G-par. I direkte sitater betyr K: kvinne og M: mann. Dette gjelder alle parintervjuene.

5.1 Funn 1: Informasjon om forebygging for par er ukjent for målgruppa

Dette funnet er formulert som en type påstand. Påstanden er basert på funn i materialet. Når jeg utarbeidet denne formuleringen av funnet, har den i seg mulige sannheter gjennom at informantene beskriver at virkeligheten oppleves som at forebygging er ukjent. På den annen side er det i dette prosjektet indikasjoner på at det politiske systemet kanskje også er et hinder for at forebygging når ut til par. For det tredje er det også grenser for hva politikken skal bry seg med, da vi i Norge har frihet til å gjøre hva vi ønsker med livene våre og parforholdet vårt. Det er også en fare for at en slik påstand, og egentlig kanskje hele dette prosjektet, som handler om forebygging, kan farges av min faglige integritet som «forebygger». Jeg vil bestrebe meg på å belyse og drøfte funnene så godt som mulig ut fra en forskerposisjon, og ikke som «misjonær» for forebyggingen.

Dette første funnet presenteres, drøftes og belyses kanskje best gjennom de to neste funnene, selv om det står godt som et funn i seg selv. Funn 1 bekreftes også gjennom flere av informantene, både fra det offentlige og parene.

5.1.1 Funn 2: Markedsføring

Det viser seg i materialet, at det å nå ut til de som trenger hjelp med parforholdet sitt er en utfordring. Noe av det som framtrer som viktige funn, når det handler om formidling av forebyggende tiltak, er begrepene markedsføring, tilgjengelighet og hvem det er som spør hvordan man har det i parforholdet sitt. Hvem ser og spør om man trenger bistand i parrelasjonen? De som spør, har de også kompetanse på hvor denne bistanden finnes og om den finnes, og om den er tilgjengelig? Kvinnen i det unge paret, par-2 sier følgende:

«K: eh.. ja for det burde jo være sånn at man faktisk visste at oi.. nå er det vanskelig og nå er det ikke bra at man visste hvor man skulle gå..

I: ja

K: men jeg tenker i alle fall.. hadde jeg hatt det vanskelig så hadde jeg søkt på nettet og spurt andre eller spurt i forum eller åsså jeg hadde sikkert finni ut en eller annen som kunne hjelpe oss.. men det burde jo vært litt mere åpent.» (Par-2, s.24, linje 632 - 637)

Informanten sier her at det «burde vært litt mer åpent»? Åpent, hva betyr egentlig det. I denne sammenhengen kan det handler om tilgjengelighet. Par-1, bekrefter noe av det samme som par-2, og det viser seg at de også vet lite om hva som finnes av forebyggende tiltak:

«M: men vi vet jo ikke om noe fysisk..

K: nei jeg vet ikke

M: steder eller firmaer eller men at jeg hadde googlet meg fram til det er jeg helt sikker på ja

I: mm

K: det ikke noen steder som jeg tenker at okey det er dit vi skal dra.. litt sånn som sykehus eller

I: nei.. hm..

K: det ikke noen sånne steder jeg vet om nei» (Par-1, s.20, linje 529-537)

Disse to uttalelsene var overaskende, også spesielt sett i lys av at det ene paret faktisk driver med forebyggende virksomhet for par. Det er kanskje en indikasjon på at markedsføringen av forebyggende tiltak er noe ukjent for målgruppa?

Det kan også handle om at det er uklart hva forebygging er. Nå skal det sies at når Par-1 fikk tenkt seg litt om, så kom kvinnen i parforholdet på at hun hadde blitt spurt av helsesøster om parforholdet sitt ved et helsestasjons besøk med barnet. Mannen blir litt overasket, og sier at det hadde ikke han hørt noe om. Dette ble en indikasjon på at kommunikasjon rundt dette med forebygging ikke bare er en utfordring for det offentlige, men også en utfordring å kommunisere konkret om i et parforhold.

Fra det offentliges side, tenkte jeg at de ville være tydelige på at de drev med god markedsføring, men den ene av de offentlige informantene sier følgende:

«BSN: og Regjeringen.. samtidig så opplever vi, det sa jeg, det er ikke godt nok kjent, og vi opplever vel at vi må instruere Barne ungdom og familiedirektoratet vårt og Buf.etat betydelig.. for å få denne.. eh for å få tilbudene ikke bare de vi eier selv, men generelt snakke om få ut til folket at her finnes det tilbud.» (BSN, s.6, linje 139-143)

Informanten har et engasjement som er veldig tydelig. Dette kommer også fram når informanten gir uttrykk for klare tanker om hvordan man skal markedsføre forebyggende tiltak:

«BSN: men du må altså møte folk der de er, og de bor i en kommune og de går to steder, helsestasjon og nav-kontoret (slår i bordet mens hun sier dette) eller tre og fastlegen det er de tre som er dit de går» (BSN, s.19, linje 506-508)

Her er det en viss kongruens mellom det som parene sier og det som det offentliges representant sier. Her bringer også BSN inn et nytt moment, som er kommunen. Det kan virke som det offentlige mener at det er kommunene som har ansvaret for å drive markedsføringen av forebyggende tiltak. Det offentlige legger i stor grad opp til, slik politikken er i dag, og desentralisere ulike oppgaver. Det kan synes som at forebygging også er et slikt fenomen, det er det kommunene som må ta ansvar for å drive og markedsføre. Det informanten sier om helsesøster, nav og fastlegen er også spennende momenter, da det er rett at det er disse som vi alle faktisk går til i ulike faser av livet. De har mulighet til å spørre hvordan vi har det i parforholdet. Under det videre intervjuene med BSN, hvor jeg utfordrer på hva som kan gjøres, fra det offentliges side, blir engasjementet stort.

Informanten viser til nettstedet Ung.no, som er en side som drives av fagfolk, og har spedt seg som «Ild i tørt gress», som informanten beskriver. Informanten tenker litt og kommer med følgende forslag: «Hva med par.no, eller foreldreskap.no?».

Dette er i tråd med det noen av parene fra pilotintervjuet foreslo, som nettopp var et nettsted for par. De foreslo også en telefon man kunne ringe for å vite hva man skulle gjøre i gitte situasjoner i parforholdet. Dette bare for å kunne rådføre seg med noen som visste hvor man kunne gå, ut i fra den problemstillingen som ble presentert. Stortingspolitikeren (HP), mente også det var viktig at markedsføringen var rettet inn mot de digitale plattformene folk er:

«HP: dette tror jeg er helt avgjørende for å nå fram i dag det det er det at du er på de plattformene der folk er» (HP, s.16, linje 429)

HP sier videre at om du ikke er på digitale plattformer, da har du tapt, og sier også at: «Det hjelper ikke å bygge opp hverken volum eller kompetanse eller noen ting, hvis ikke du når de med det». Spørsmålet er kanskje om forebyggende tiltak er tilgjengelig på nettet i den grad det bør være. I tillegg er det et moment, som en av informantene fra det offentlige formidler, at vi er et av de landene i Norden som er «storbrukere» av digitale plattformer. Informanten er ikke sikker på om de som faktisk trenger forebygging mest, er de som vil bruke nettet til å oppsøke forebyggende tiltak for parforholdet. Videre formidler informanten at det er tydelig at personer som sliter med rus, eller vold, eller psykiatri, eller par som ikke er født i Norge, ikke oppsøker forebyggende tiltak i samme grad som andre. Dette gjelder også par med «vedvarende lavinntekt». Videre spør informanten høyt: «Hva gjør vi med det, og hvor er tilgjengeligheten?». Informanten beskriver at det offentlige er for dårlig på å «Komme tidlig nok inn, og vi er heller ikke opptatt av å snakke med voksen ungdom». Informanten mener at ungdommer ikke har forberedelse på å møte konflikt i et parforhold, og mener at unge tenker at: «Dette skal gå så greit». Jeg hører her en erkjennelse om at det ikke har vært drevet forebyggende virksomhet i den grad det har vært ønskelig. På den annen side, så kommer det fram i materialet at det offentlige har en tydelig intensjon om at forebyggende tiltak skal nå ut som et tilbud til befolkningen.

Uttalelsen til Par-2, viser at de da ikke har nådd ut:

«K: .. men hvis det er no tilbud så sier det jo litt om hvor dårlig informert det er om det og

I: ja

K: siden vi veit jo ingen ting.. det burde jo ett eller annet plakater eller annet sånt no for eksempel på helsestasjon eller sånt no da

I: ja

K: som det står litt mer om hva slags tilbud man har

I: mm

K: hvis det er no tilbud i kommunene da» (Par-2, s.19, linje 491-501)

5.1.2 Funn 3: Tilgjengelighet

Det siste innspillet viser vel også at dette med forebygging for par er lite tilgjengelig, og par vet ikke helt sikkert hvor de skal gå, når det begynner å bli litt vanskelig i parforholdet. Det er kanskje ikke så underlig, for hvor ser man reklame for parterapi i dag, og hva tenker man at det å gå i parterapi er? Hvordan er tilgjengeligheten for par til å ta et forebyggende grep for parforholdet sitt. Hvor vanskelig skal man ha det i parforholdet før man søker hjelp og når bør man søke hjelp og hvor kan man søke hjelp? Flere av informantene har tanker om dette med tilgjengelighet. I utgangspunktet ville man kanskje tenke at de fra det offentlige tenkte at tilbudet er der, og det er bare å søke det opp, men frustrasjonene er enda en gang til å ta og føle på når BSN sier:

«BSN: ..asså.. hvor er tilgjengeligheten?» (BSN, s.3, linje 67)

Informanten spør videre hva skal vi gjøre for å nå ut? Og kommer videre med noen klare tanker om hvordan tilgjengeligheten for forebyggende tiltak kan økes:

«BSN: .. det er dit vi må, der hvor folk er (slår i bordet i takt med ordene) og det må være konkret og enkelt og ufarliggjort og avtabuisert, og selv en vanlig arbeiderklassefamilie som ikke har høyere utdanning må kunne skjønne at jøss her kunne jeg jo spørre om råd, for nå får ikke vi det til» (BSN, s.10, linje 263-266)

Her har beslutningstakeren på statelig nivå en ydmyk holdning til at det kanskje ikke er så lett å vite hvor man skal gå for å få råd når det gjelder parforholdet. BSN antyder også videre at kanskje ikke fagfolk heller ikke er skolerte til å vite hva som finnes av tilbud. Informanten går langt i å antyde om fagfolk at «mange må læres opp».

Informanten ser for seg et utvidet samarbeid mellom familievernkontorer og kommunene. Dette blir i noen grad hindret av geografisk beliggenhet, men informanten er også tydelig på at samarbeidet mellom kommune og familievernkontoret ikke er godt nok. Informanten sier at det har de sjekket ut, og det gjøres i liten grad, med noen unntak. Asker kommune er et eksempel på at det er mulig å samarbeide godt på dette området. Jeg forstår informanten videre dit hen at tilgjengelighet også henger sammen med at det å gå til parterapi i Norge er forbundet med at da er du på en måte syk, og det skal da være så «hemmelig». Informanten mener at denne feilslutningen og det faktum at mange ikke kjenner familievernet, hindrer par i å komme tidlig nok inn til å kunne hjelpes. Myten om familievernkontoret som den «hemmelige tjenesten» ser det ut til at det jobbes med å avkrefte. Intervjuene på gata bekrefter noe av denne oppfatningen av familievernkontoret, en av informantene på gata beskriver det som «skummelt». Informanten fra gata sier videre:

«G-par: K: Jeg tenker at man i hvert fall at det er noe som ikke, for jeg føler at sånn familieråd og alt det høres litt sånn skummelt ut, og at man gjør det litt mindre skummelt da. At det blir litt mer normalt på en måte. At man altså at man kanskje, at det er forebygging og at man ikke behøver å ha problemer for å gå dit, men at man er sånn at man er litt føre var.

M: Kanskje poenget er litt sånn lavterskel inngang på det enn liksom litt større. Føler at familierådgivning, da er du virkelig, da er det litt skjørt i forholdet da på en måte» (G-par – Intervju 4)

Når jeg spør Par-2 om hva de vet om Familievernkontoret, svarer en av de: «Finnes det?». HP på sin side sier også at folk vet lite om hva som faktisk finnes av forebygging:

«HP: .. ja jeg tror de vet veldig lite.. jeg tror nok folk har.. folk har hørt om eh.. åsså Familievernkontoret.. åsså oppfatter de det at det er ganske krise før du er der.. så det med å senke terskelen har vi jo snakket mye om

I: ja

HP: åsså er det jo sånn at du kanke vedta at du skal senke terskelen» (HP, s.10, s.247-253)

Politikeren sier videre at det har vært gjort noen forsøk på å tilføre ressurser sånn at de (familievernkontoret) kan være mye mer tilgjengelig, og at det er med på å senke terskelen. HP sier videre at det er viktig at familievernkontoret støttes, og at det er viktig at det er «sterkt», og at de er ute i markedet, og at tilbudet er der, og at «Det er helt kurant å gå der». Det at familievernet bør jobbe med å nå ut med hva de egentlig kan tilby, og ikke være så «skumle», ser ut til å være nødvendig.

Familievernnet har mange gode tilbud til par, men det kan se ut som at det budskapet har blitt overskygget av at de blir betegnet som en meklingsinstitusjon. Når jeg spør om hva de vet om familievernkontorene svarer kvinnen i Par-2 at:

«Par-2: K: « det har jeg hørt om når du sier det ja

I: ja

K: men jeg veit ikke hva det er jeg veit bare at hvis du har barn så.. det er da i den forbindelse jeg har hørt at du må innom der å.. men at det er lissom litt det samme som terapi da» (Par-2, s17, linje 437-441)

Kvinnen i Par-2, mener videre at om familievernnet hadde vært mer åpent og tilgjengelig, så ville flere benyttet seg av tilbudet, og «færre ville kanskje gått fra hverandre». Hun legger til at: «Det er altfor mange som går fra hverandre». Mannen i Par-2, blir litt overasket når jeg sier at samtaler på familievernkontoret ikke koster, og han fortsetter da med å si at: «Da er det nok litt lettere å gå dit også kanskje». Kvinnen i Par-2 legger til at: «Det er jo ikke sikkert at folk vil sette seg inn idet, og det er jo ikke sikkert at det er så dårlig opplyst hvis man bare sjekker ut». Om man sjekker ut, så ser man faktisk at det er mange tilbud, men at det kanskje er mangler ved markedsføringen, som gjør at tilbudene blir usynlige, skumle eller hemmelige, som funnene viser. Det er her en tydelig kongruens om at forebyggende tiltak er for lite tilgjengelig, noe som par Par-1 også bekrefter når de sier at de vet lite om hva som er mulig og tilgjengelig når man trenger hjelp med parforholdet. De mener det er litt rart, at når det kommer så mye informasjon i posten om alt mulig, at det da ikke kunne komme noe god informasjon om samliv, og om hva som finnes av muligheter og tilbud i kommunen om forebyggende tiltak, det savner de.

Drøfting av funn 1-3: Informasjon om forebygging for par er ukjent for målgruppa. Markedsføring og tilgjengelighet

Det første hovedfunnet handler om, at budskapet om at det faktisk finnes forebyggende tiltak tilgjengelig, ikke når fram til parene. Markedsføring og tilgjengelighet, er to sidefunn, som har vokst fram i materialet. Dette både hos parene og det offentlige. Hvordan «nå ut» på den ene siden, og «finne fram» til det som finnes, og vite hvor man skal gå, på den andre siden.

Det er kanskje et faktum at reklame for å bedre parforholdet ikke er det det er mest av i det offentlige rom, selv om det stadig er reklame for å bedre sexliv og maks orgasme, da ofte i betalingsaviser. Eksempel VG+, 22.04.16: «Ekspertenes gode råd og øvelser: Slik får du maks orgasme». På den annen side er det også mange gode portaler på nettet, hvor man kan lære noe om det å leve sammen. Familieverden.no, er et nettsted som har gode innspill både til par og familier. I tillegg er det bøker om samliv i handelen i dag, som kan være gode «lærebøker» for å bedre samlivet. Det kan være at markedsføringen er dårlig, men hvorfor benytter ikke par seg av disse nevnte mulighetene? Det kan være som Markman sier, at når par får det vanskelig begynner de ofte å tolke utsagn i et negativt lys (Markman, Stanley og Blumberg 2013). Om da den ene foreslår et forebyggende tiltak, kan kanskje dette tolkes negativt, og gjøre ting verre.

Det er også lite markedsføring fra private familieterapeuter, selv om det er noen unntak, og det meste er på nettet. Ett unntak er Tone Eide et eksempel på. Hun hadde hengt opp plakater på et kjøpesenter i Hønefoss, med bilde av seg selv titulert som familieterapeut (15. desember 2015), og da med tilbud om forebyggende tiltak. Det er det første gang jeg har sett. Om man søker Forebygging.no i google, kommer man til informasjon om familievernkontoret, som sier veldig tydelig hva de kan tilby, men det er om du søker. Familievernkontoret i Aust-Agder, markedsfører tilbudet om Drop in- timer. Om «Drop in» hadde vært markedsført tydeligere, kanskje det hadde vært et tilbud par lettere ville ha oppsøke? Hvordan forebyggende tiltak markedsføres er her kanskje det springende punkt. Det er tydelig at mine par-informanter vet lite eller ingenting om hva familievernkontoret kan tilby av forebyggende tiltak for et parforhold. Når en av mine informanter i det overstående mener at det kunne i alle fall ha vært en plakater på helsestasjonen, så har hun kanskje et poeng. På den annen side, så har vi jo alle et ansvar kanskje for å oppsøke informasjon. Hva er egentlig markedsføring, og er det sånn at familievernkontoret vil markedsføre seg mer enn de gjør, og hva vil skje om de gjør det? Har familievernkontorene i tilfelle kapasitet til å ta imot alle som ønsker støtte og hjelp? Hva kan skje som tidligere nevnt om familievernkontorene får en plikt til å drive markedsføring av forebyggende tiltak, slik regjeringen nå skal vurdere (Meld. St. 24 (2015–2016). Kanskje flere vil bli bevisst på hvordan de har det og enda flere vil skille seg? For at markedsføring skal ha en best mulig effekt og gjennomslagskraft, sier John Fraser-Robinson (1992) at markedsføringsprosesser bør ha en tretrinnsprosess, hvor man har fokus på internmarkedsføring, ekstern leverandørorientert markedsføring og en ekstern fremover rettet markedsføring (Fraser-Robinson 1992).

Om man ser på Barne- og Likestillingsdepartementet, kan kanskje denne beskrivelsen passe? De skal både, slik de nå har gjort, når de nå har lagt fram en ny familiemelding, som i seg selv ikke er noe praktisk dokument før det fylles med handling. De må nå markedsføre dette godt for Stortinget. Internmarkedsføringen handler kanskje om hvordan departementet internt jobber med forebygging for par. Til slutt er det den eksterne markedsføringen, som handler om hvordan de faktisk møter «kundene» i dette tilfelle parene. Mine informanter mener at markedsføringen er for dårlig, og har tanker om at det burde vært informasjon og reklame på kino, komme en folder i posten fra kommunen om hva som er tilbudet for par etc. Dette handler om tilgjengelighet, som et av parene sier i det overnevnte, så trenger de å vite «Hvor de skal dra» når de får det vanskelig eller trenger opplæring som par. Forebyggende tiltak er tilgjengelig, og de er gratis, men hvorfor er det da slik at flere ikke vet hvor de kan gå? Jeg trodde at mine informanter fra det offentlige tenkte at tilgjengeligheten er god nok, men det beskriver de tydelig at den ikke er. Hvorfor er det så viktig med forebygging? I den forrige stortingsmeldingen er regjeringen tydelig på at de ønsker å styrke det forebyggende arbeidet for par, fordi de hadde et ønske om å forebygge at samliv skulle gå i oppløsning (St. meld. Nr.29 (2002-2003)). Den siste meldingen, som nevnt tidligere, sier regjeringen at de skal: «vurdere å lovfeste forebyggende arbeid ved familievernkontorene» (Meld. St. 24 (2015–2016)). Par trenger å føle seg trygge for å være i kontakt, når par føler seg utrygge, så kan man både bli engstelig og kontrollerende (Johnson 2012). Kanskje det er dette par kan kjenne på, og ønsker å få hjelp til å få det bedre sammen. De kjenner på noe av det Sue Johnson snakker om. Et spørsmål er også hvor grensen går vedrørende hvor mye det offentlige skal blande seg i familiære forhold. På den annen side så skal de jo blande seg inn når, som politikerinformanten uttalte at «det ikke er bærekraftig». Da kommer barnevern og andre instanser inn.

Det som også kommer fram i materialet er at kommunene må ta et større ansvar for dette med forebygging og tilgjengelighet enn det de gjør i dag. Dette bringer oss inn på det neste sidefunnet som handler om hvem som ser og sier ifra til par som har det vanskelig, og hvem som forespør hvordan man har det i parforholdet.

5.1.3 Funn 4: Hvem spør om parforholdet?

Er det egentlig noen som spør om hvordan par har det i samlivet sitt i de offentlige instansene som for eksempel helsestasjon, fastlegen eller NAV? Og med hvilket mandat og av hvilken grunn skulle de egentlig gjøre det?

Om vi har det litt vanskelig i parforholdet hvem kommenterer eller spør oss hvordan vi har det og hva vi da eventuelt trenger? Politikerer har klare tanker om at man har plikt til å bry seg, når man ser at andre ikke har det noe bra. På den annen side sier HP også at:

«HP: fra vårt politiske ståsted veldig tydelig på at det er grenser for politikk, hvor langt inn i privatlivet skal du gå politisk eh.. og det er en viktig grense for oss

I: mm

HP: det er altså.. det er altså.. du skal ha lov til å.. at å skape din familie og skape måten å leve på med din familie.. eh fritt uten at vi skal blande oss inn i det» (HP, s.3, linje 66-73)

Det HP sier videre er at om ikke familien klarer å være «bærekraftig», er det om å gjøre på et tidlig tidspunkt å få fortalt de dette. Og da er det jo et spennende spørsmål om hvem som skal si ifra eller spørre, når det ikke er bærekraftig og i tillegg at dette skal skje på et tidlig stadium. Som kvinnen i Par-1 beskriver, så er det kanskje ikke så mange som egentlig ser oss i vårt samliv, og spør eller kommenterer. Hun sier:

«Par-1: K: «og sånn sett når du nevner det så er det jo egentlig ingen som nødvendigvis med mindre du har familie eller.. eller venner rundt så er det ikke så mange som er forplikta til å følge en opp» (Par-1, s.21, linje 577-579)

I Norge har vi lover som forbyr vold mot barn. Dette er et av de elementene som hindrer en familie å være «bærekraftig». Vold mot barn får store konsekvenser for barn, som de kan slite med resten av livet. «Regjeringa har som mål å styrkje familien si stilling i det norske samfunnet. Familien skaper ei trygg ramme omkring barns oppvekst» (Prop.1 S 2014-2015). Min informant fra det offentlige BSN sier følgende:

«BSN: og helsestasjonene er jo et ypperlig sted (host) å (host) å bare sjekke ut, ja dere er jo et par og dere skal ha barn og det finns et tilbud, nå kan dere gå å banke på døra der borte, eller dere kan gå til.. eh.. den organisasjonen som holder til i denne kommunen, eller kanskje i nabokommunene, som driver samlivskurs, sant.. men folk vet ikke det

I: nei.. folk vet ikke det» (BSN, s.11, linje 286-291)

Drøfting av funn 4: Hvem spør om parforholdet?

BSN mener at fagfolk i hjelpeinstanser kanskje har for dårlig kunnskap om hva som finnes av tilbud. Denne uvitenheten blir kanskje også et hinder for at man spør hvordan par har det i forholdet sitt. Om tanken også er at man ikke skal bry seg med andres privatliv, slik politikeren hevder, så blir veien til å våge å spørre trolig veldig lang og vanskelig.

Informanten mener at mange kunne vært hjulpet om man våget å stille noen enkle spørsmål tidlig i samlivsfasen, men mener at man ikke blir sett. Informanten bruker sterke ord som: «Ingen har brydd seg». Informantene løfter fram flere arenaer hvor folk kommer, og hvor det ville være naturlig å spørre også om man har det bra i parrelasjonen. Informanten nevner legen, nav kontoret, som skal se «hele mennesket», og helsestasjonen. Departementet har jobbet mye med barn og vold, og det har blitt rutine at helsesøster spør ved kontroll om dette med vold i familien. Informanten sier at det ville jo være mulig og tjenlig å ha inn et spørsmål vedrørende samliv også på dette helsekortet, og at det er en «tenkbar tanke», som informanten sier: «Jeg får vel nesten kalle det pararbeid til helsestasjon». Informanten mener videre at de som observerer en negativ utvikling må være tydeligere på å mene noe, og sende par videre til de som kan hjelpe. «Foucault får oss gjennom refleksjon over maktens mange ansikter i vår tid og i våre kulturer å få øye på frihetens muligheter» (Jensen 2009:63). Helsesøster, lege og andre har en viss makt, og man kan kjenne en viss respekt for disse personene. De har også en stor mulighet til å stille de forløsende spørsmålene om hvordan man har det i parforholdet. Passer det seg at de gjør det, eller er det et privat anliggende? Mange har tillitt til disse maktpersonene, og ville kanskje kjenne det godt om noen av dem spurte. I et narrativt perspektiv er parforholdet en del av vår livshistorie. Vi velger, som den narrative teorien beskriver oftest å fortelle de «tynne» historiene (Lundby 2009:13). Kanskje vi i noen sammenhenger hadde vært tjent med å få muligheten til å fortelle en mer utvidet historie? Kvinnen i Par-1, mener at det er en forutsetning at de som jobber på for eksempel helsestasjonene, må oppleves som gode og trygge, slik at både spørsmålet og rådet om å søke hjelp, oppleves godt.

Det er kanskje vanskelig for offentlige ansatte i en kommune å spørre par de er i kontakt med, om hvordan de har det i parforholdet sitt. Det ville vært et nytt tiltak integrert i et tiltak som allerede finnes om helsesøster også spurte om samlivet. Under intervjuet med en av mine offentlige informanter reflekterte informanten over denne muligheten, å legge et spørsmål om samliv inn i helsekortet. Det samme gjelder leger og nav-ansatte, de har også mulighet til å spørre om parforholdet, men gjør de det? Det som også da er en utfordring er at par noen ganger kan kjenne at det er vanskelig å snakke om problemene i parforholdet.

Markman m.fl, skriver at:

«Når vi sier at temaer er skjulte, mener vi at de vanligvis ikke drøftes åpent. Skjulte temaer er svært viktige. De avspeiler uuttalte forventninger, behov og følelser, som kan gjøre stor skade på samlivet hvis man ikke blir oppmerksom på dem» (Markman, Stanley og Blumberg 2007).

De skjulte eller underliggende temaene, kan være vanskelige å snakke om, og det kan være skadelig for samlivet å ikke bli oppmerksom på disse. Dette betyr kanskje at det er viktig at noen stiller spørsmål, og hjelper par til å få profesjonell hjelp, slik at de kan som BSN beskriver det få «Hjelp til å rydde». En av mine informanter mener at alle har plikt til å bry seg, men at det kanskje også er uvitenhet om hva som faktisk finnes av hjelp i kommunen, som gjør at man ikke spør. Om man har trøbbel med rygg eller nakke og man går til legen, får man en liste med telefonnummer over fysioterapeuter som er tilgjengelige i kommunen. Noen av mine informanter på gata mener at det med samlivet er en privatsak. Det er det kanskje mange i det offentlige som også tenker og mener. Det er litt spennende å tenke tanken at man ikke skal si noe, helt fram til man ifølge loven har plikt til å si ifra.

5.1.4 Funn 5: Ansvar og ansvarsfraskrivelse?

Hva er det som kan hindre forebyggende tiltak og kommer ut til og bli kjent blant de som trenger det? Beslutningstaker på statelig nivå svarer at:

«BSN:.. gammeldags tenkning, byråkrati, og det at man tror at terapi og parhjelp er noe du går til når det har skjært seg, når du er nummeret før skilsmisse eller samlivsbrudd, kaller vi det da

I: ja ja ja

BSN: men det er det jo ikke» (BSN, s.8, linje 217-221)

Hvem er det da som har ansvaret for at forebygging er så lite kjent som det tilsynelatende er? BSN hevder at staten egentlig har gjort sitt, og at ansvaret ligger i alle ledd fra det statelige, og ut til kommunenivå. Samtidig sier min beslutningstaker fra det statelige nivået, at når det gjelder for eksempel «Godt Samliv», som var et forebyggende tiltak, som ble opprettet av departementet, så har de nå ikke noe ansvar for det programmet. Ansvarligheten til staten er borte, men pengene sendes fortsatt til kommunene, uten at de er øremerket, slik de var i en periode. Det er kommunene som har ansvaret for forebyggende virksomhet til kommunenes innbyggere.

BSN sier at det nå er opp til kommunene og de må ha noen som tar tak i organisering av forebyggende virksomhet og sende søknad om ekstramidler til forebyggende virksomhet og holder i dette på kommunenivå. BSN sier også at det er lett at dette blir en salderingspost, om noen ikke tar tak i det. BSN sier også at det er penger, både for organisasjoner og kommuner som vil drive forebyggende tiltak:

«BSN:.. og de pengene kunne vært brukt til å iverksette programmer for å nå ut til flere, enten du driver oppsøkende virksomhet, drar på skoler, drar på foreldremøter møter folk i organisasjonslivet, ha det på nett digitalt, jobbe gjennom kommunene, som jo treffer alle familier» (BSN, s.8, linje 2003-206)

Er dette klart for kommunene at de har dette ansvaret? De som man kanskje kunne tenke hadde et spesielt ansvar for å drive forebyggende virksomhet er familievernkontorene rundt i kommunene. De er ikke i alle kommuner, men det er 64 familievernkontor i tallet, hvor 39 er statlige og 25 er kirkelige. Disse er ikke kommunalt organisert, og det er opp til kommunene selv, hvor tett de er knyttet opp mot familievernkontorene, som ligger i regionen. Min informant BSN meddeler sin fortvilelse over manglende samarbeid og sier følgende om sitt møte med ansatte som møter par ute i kommunene:

«BSN: ..men hvordan anbefaler dere folk par og familier som sliter og har tydeligvis komplekse problemer og slitne, parene er i ferd med å fly på hverandre, hvordan anbefaler du som kommunal helsetjenestepersonell eller hva du måtte være, helsestasjonene for eksempel, et familievernkontor, som ligger i nærleiken.. nei det gjør de liksom ikke... og dette med samlivskurs, å.. finnes det penger til sånt.. det er jo et eget kapittel på statsbudsjettet ikke sant, som man kan søke på gjennom bufdir, og da søker jo alt fra ideelle, til kristne til hvem som helst.. kommuner, organisasjoner

I: mm

IO: det ække godt nok» (BSN, s.6, linje 162-171)

«Det ække godt nok» sier BSN her. Dette sier kanskje noe om den myten som lever ute i kommunene om hva familievernkontoret egentlig kan tilby. Denne myten lever kanskje både hos kommunalt ansatte, men også hos innbyggerne i kommunene. Familievernkontoret har ikke plikt til å drive forebyggende virksomhet. De har knappe ressurser. Gjennom samtale med fagfolk som jobber på familievernkontoret, så får man inntrykk av at de har et arbeidspress, som ikke gir store rom for å drive forebyggende aktivitet.

Inntrykket er også basert på prosjektrapporten fra Familievernet Region øst: «Gode relasjoner-vårt oppdrag» (Januar 2014), som bekrefter at det drives mye med mekling i forbindelse med skilsmisser, og reparasjon, men lite forebyggende aktivitet. Min informant BSN, meddeler at det vil komme i lovverket en plikt for familievernkontorene å drive forebyggende virksomhet. Det blir da viktig at denne lovendringen også medfører større bevilgninger til familievernet. Det blir spennende å se om et større fokus på forebygging vil gi et større trykk på familievernkontoret, færre meklinger, færre skilsmisser, og flere som vil gå på samlivskurs i regi av familievernkontoret eller andre? Eller kanskje som tidligere nevnt vil flere bli bevisste på at de faktisk ikke har det så bra som de kunne hatt det, og ønsker å skille seg av den grunn. Men det er kanskje sånn som noen av informantene på gata beskriver det, at det å ta ansvar for å oppsøke hjelp er vanskelig av flere grunner. En av informantene sier at det kan være stolthet, en annen sier at man er redd for hva andre vil si, en tredje sier at det er privat. Når man setter disse uttalelsene opp mot en manglende markedsføring og samarbeid mellom instansene, så blir avstanden stor mellom tiltak og behov. Min politiker informant (HP), kjenner også på et stort ansvar for forebygging, men og frustrasjon, noe denne uttalelsen bekrefter:

«HP:.. ja det gjør det så absolutt. Forebygging har jeg for så vidt hatt et sterkt forhold til hele mitt politiske liv..

I: ja du har det

*HP: ja og vært litt frustrert over at ikke alle andre har samme forhold te det»
(HP, s.1, linje 4-7)*

HP sier på den ene siden at forebyggende tiltak er noe av det viktigste, men som nevnt tidligere sier HP at det også er grenser for politikk, og hvor langt inn i privatlivet du kan gå politisk. Videre sier han at vi har frihet til skape vår måte å leve på i vår egen familie.

Drøfting av funn 5: Ansvar og ansvarsfraskrivelse?

Det overstående viser kanskje det ideologiske dilemmaet som politikere står i, at folk skal ha sin frihet til å gjøre som de vil, innenfor rammene som samfunnet setter. Denne politikken kan bli en type ansvarsfraskrivelse på områder som for eksempel forebygging. HP sier også at det er andre som «vil en vel og står en nær», som må hjelpe til med å lede folk til forebyggende tiltak, ikke staten. HP mener det er andre enn staten som er best til dette. Han anerkjenner også den tøffe kampen som familievernkontoret står i ved at de må gjøre harde prioriteringer om hvem som får hjelp, og hvem som må vente.

Min informant fra det offentlige sier at: «Staten har gjort sitt, og at ansvaret ligger i alle ledd fra det statlige og ut til kommunalt nivå». Kanskje dette betyr at ingen har et overordnet ansvar for forebyggende virksomhet ut mot par. Og at de gode intensjonene på statelig nivå, som kommer fram i mitt materiale ikke er kongruente med det som par ønsker og har behov for. I samlivsprogrammet Godt Samliv (St. meld. nr. 29 (2002-2003), hadde staten et ansvar i en lang periode. Da de øremerkede midlene falt bort, var det flere kommuner som BSN sier, som ikke prioriterte dette. Forebygging ble en salderingspost. BSN er offensiv med hensyn til at ønskede forebyggende tiltak ikke når ut til par. BSN er tydelig opprørt over at samarbeidet mellom kommune og familievern ikke fungerer som det skal, og videre at kommunene ikke vet at det går an å søke om penger til forebyggende tiltak. Uttalelsen til BSN er tydelig: «Det ække godt nok». Hvem er det egentlig som har et ansvar her, og vil den virke, all den forebyggingen som det nå skal vurderes om familievernet skal få en plikt til å drive med. Den bør kanskje virke da det er et faktum i følge BSN, at staten bruker fire milliarder på å behandle og reparere konsekvenser av vold i nære relasjoner. Da er kanskje et forsøk på forebyggende tiltak en vei å gå? Flere av de politiske partiene løfter fram i sine partiprogrammer, at par må ha frihet til å velge hvordan de vil leve. Også i den siste familiemeldingen frontes dette i tittelen på meldingen: «Ansvar, frihet og valgmuligheter for familie» (Meld. St. 24 (2015–2016). Dette er det ideologiske dilemmaet som politikere lever i. Det å tilby er ikke det samme som å gripe inn. Kurs i kommunikasjon diskriminerer ingen.

5.1.5 Funn 6: Vilje og holdning

Slik skilsmisse-statistikken ser ut, og ut fra det mine informanter har forklart at de har behov for, så kan det se ut som at par ønsker synlige forebyggende tiltak, og et sted å gå før det blir for vanskelig i parforholdet. Mine informanter fra det offentlige har også den holdningen og viljen som skal til for å få forebyggende virksomhet på dagsorden. Det kommer også tydelig fram at informantene er veldig opptatt av familien som «institusjon». BSN sier at for en tid tilbake så skulle man ikke snakke så mye om familien, men nå har man gått tilbake til å fremme familien som en viktig institusjon som skal være med å bygge samfunnet. «Familien er byggesteinene i samfunnet» (BSN).

Politikeren på sin side hevder også at familien er en viktig institusjon i seg selv, eller «base» som HP beskriver det:

«HP: ja det det.. for det første så er det jo altså vi har jo slått fast også i vår politikk at familiene e på en måte basen

I: mm

HP: og skal være det eh.. og det er klart at det.. at det.. det som skjer rundt oppbrudd splittelser av familier eh.. og for ikke å snakke om resten av.. resten av livet med mine og dine og våre og her og der og alle veier» (HP, s.18, linje 476-481)

Det kommer forholdsvis tydelig fram, holdning HP har til familien, som en viktig base for oppvekst og trygghet. Samtidig er det også indikasjoner på at holdningen og viljen i politikken ikke fører til konkrete prioriteringer av forebygging. HP sier:

«HP: eh.. så det gjøres nok en del, men jeg føler nok at kommunene oftere kunne hatt dette sterkere framme.. det kreves jo også en kommunalsjef som tør å sette det på dagsorden

I: mm

HP: både vil og tørr» (HP, s.29, linje 776-780)

Det å ville og tørre å sette forebygging på dagsorden, er egentlig et spennende funn. HP påstår at det ikke er «sexy» å snakke om forebygging. Når HP her drar inn kommunalsjefen som en viktig pådriver, så innebærer rollen til kommunalsjefen å være en del av rådmannens stab i kommunestrukturen, og har mulighet til å sette saker på den politiske dagsorden, og få ting utredet og framlagt for formannskap og kommunestyret. Hva som gjør at min informant tenker at kommunalsjefen verken vil eller tør sette forebygging på dagsorden, er spennende i seg selv. Samtidig så vet vi at ressurser er en knapp faktor i kommunene, og når midler til forebygging må settes opp mot behov for eldreomsorg, eller en ny barnehageavdeling, så er det kanskje ikke så lett. Det ser allikevel ut til at viljen og holdningen til å drive forebygging er tilstede, men at den møter motstand.

Drøfting av funn 6: Vilje og holdning

BSN sier at familien er byggesteinen i samfunnet. Parene på sin side ønsker utfra dette funnet å få bedre synliggjort de forebyggende tiltakene som faktisk finnes i dag, og vite mer om hvor de kan gå når det blir vanskelig i parforholdet. Hva er det som hindrer at dette skjer? Som politikeren sier, er det ikke «sexy» å snakke om forebygging, men det må være noe mer som hindrer informasjonene å komme ut?

BSN hevder jo også at det er «gammeldags holdning og byråkratiet» som er et hinder for tiltak. På den annen side har det offentlige hatt flere gode tiltak, som handler om for eksempel ungdom og voldtekt, som kommer ut, direkte til de det gjelder. I april i 2015 sendte Bufdir ut en brosjyre til alle foreldre som har barn født mellom 1996 og 2001. Brosjyren handlet om «festrelatert voldtekt», og skulle hjelpe foreldre med kunnskap om temaet slik at de kunne hjelpe ungdommene sine med kunnskap om hva voldtekt er og om grensesetting rus og seksualitet. Dette var en informativ og god brosjyre. Hva er grunnen til at det ikke sendes ut tilsvarende informasjon om forebyggende tiltak for par, og kanskje spesielt unge par i en tidlig fase i forholdet? På den annen side er mange av nettsidene, både til kommuner og familievernkontorene informative og gode for de som finner dem. Er det da vilje og holdning til forebyggende samlivspolitik, som hindrer spredning av informasjon? Eller er det holdningen til parene som er et hinder for at de ikke oppsøker eller snakker mer om temaet? Det kan også være som mannen i Par-1 sier at:

«Det ligger ikke i ryggmargen å søke hjelp egentlig» (Par-1, s.14, linje 388-389).

Min kliniske erfaring tilsier at det kan også være mye informasjon i dette utsagnet. Jeg har opplevd par, som har vært gift i flere år og fått barn. Så får de det litt vanskelig og skal sette seg ned å snakke med hverandre og prøve å forstå hverandre følelsesmessig og hvor de da, som et par uttalte «Vi føler oss litt som redde ungdommer på juleball». Man har kanskje ikke lært hvordan man kan kommunisere om problemer. Ølgaard har kanskje rett når han skriver at kommunikasjon er både noe som er velkjent, siden vi snakker om kommunikasjon og omgir oss med det daglig, men at det og kan være ukjent og vanskelig (Ølgaard 2007). Da handler det kanskje ikke om viljen og holdningen, men mer om uvitenhet og manglende opplæring.

5.2 Funn 7: Det er aldri for sent å få hjelp og det er alltid et håp om å bevare det gode samlivet.

Det var litt overaskende at det var en så tydelig overvekt i forskningsmaterialet av informanter som hevder at det aldri er for sent å få hjelp til å finne sammen igjen, om man får det vanskelig i parforholdet. Veldig mange mente også at håpet er der, men også at det finnes grenser for hva man kan og skal tåle i et samliv av negative ting, som krenker den personlige integriteten.

Det er klare indikasjon i materialet på at par vil prøve alt. BSN beskriver at de fleste par ofte kommer for seint, fordi de ikke vet at det er et tilbud. BSN er veldig tydelig på at forebyggende tiltak må inn før det er for sent:

«BSN: at...(4,0) terapiapparatet, rådgivningsapparatet må inn, før det blir snakk å begynne å mekle.. for da e.. altså før det blir snakk om at du går til kontoret» (BSN: s.15, linje 417-418)

BSN beskriver også at det er for sent, når folk slår hverandre og ikke tolererer hverandre:

«BSN: bruk av vold, trakassering, mobbing, psykisk vold, da er det ganske for seint dessverre» (BSN, s.15, linje 573)

BSN beskriver videre at når det er vold inne i bildet, så er det som oftest ikke reversibelt. HP på sin side mener at man kan ikke gi opp, selv om det er krevende og det har gått lang tid, men «håpet er aldri ute». HP mener at ingen ting må være uprøvd. HP sier at:

«HP:.. den største utfordringen i dag i forhold te par og at de går fra hverandre.. de gir for enkelt opp» (HP, s.13, linje 339-340)

HP mener at par gir for enkelt opp når det blir vanskelig. Par-1 på sin side mener at det er stor vilje blant unge i dag til å oppsøke hjelp og ikke gi opp. De mener også at det er en lavere terskel for å søke hjelp, og at i den ungen generasjonen er det mer akseptert å gå til en parterapeut eller en psykolog, enn det foreldre generasjonen tenker. Men kvinnen i Par-1 hevder også at det går en grense, men man skal ha prøvd alt:

«K: at.. at man har prøvd alt at man har prøvd alt av av ting man har i boka man kan prøve man har prøvd terapi man har prøvd å få hjelp man har prøvd å snakke ting rundt man har prøvd å finne ut hvor kan jeg få hjelp åsså har man prøvd alt åsså vil man likevel ikke forstå hverandre eller at man ikke klarer å komme til bunns i ting selv med hjelp da da tror jeg til syvende og sist at jeg ville tatt en avgjørelse på at jeg ville bevart meg selv jeg ville nok.. jeg ville nok ikke bare stått i det fordi dette asså.. jeg vet ikke.. jeg tr.. det ville vært nok etter at jeg hadde prøvd alt av hjelp» (Par-1, s.34, linje 912-919)

Dette indikerer kanskje at det er for sent på et eller annet tidspunkt, men informantene er klar på at man skal ha prøvd alt. Det som da igjen blir det store spørsmålet er hva man skal prøve. Par-1, har erfaring med kurs for par, og noe kunnskap om hvor man kan henvende seg for å få hjelp, men kanskje mindre kunnskap om tiltak enn det man kan anta om et par i deres rolle som kursledere har.

Hva da med de som i utgangspunktet ikke har noe forhold til forebyggende virksomhet? Kvinnen i Par-2, er også tydelig i å mene at: «håpet er aldri ute». Mannen i forholdet derimot hevder følgende:

«Par-2: M: nei men det er vel når man har mista følelsene da tenker jeg og prøvd det meste for å få de tilbake igjen» (Par-2, s.20, linje 507-508)

Kvinnen i Par-2, hevder som et svar på dette at: «Man våkner ikke om morran og følelsene er borte lissom». Hun mener at da må man jobbe for å få følelsene tilbake igjen. Hun hevder videre at det eneste som ikke er reparerbart, er når det er store alkoholproblemer hos en av partene.

Flere av parene på gata mener også at det aldri er for sent. Eksempler er G-par/intervju 4, som sa at: «Det er aldri for seint, og at det er jo en grunn til at man har blitt sammen». G-par/intervju 5 sier at: «Jeg tenker at alt håp aldri er ute». På den annen side sier også flere av de andre i intervjuene på gata at krenkelser, mangel på respekt, utroskap og vold er grunner til at det faktisk går en grense og når man har kommet dit. Da er det for sent.

Drøfting funn 7: Det er aldri for sent å få hjelp og det er alltid et håp om å bevare det gode samlivet

Det synes å være en viss kongruens mellom det som det offentlige ønsker å tilby og det som par ønsker, med hensyn til om det på et tidspunkt er for sent. Det som kommer fram er at for sent kan bety to ting. Det ene er, slik veldig mange av informantene svarer, at det er aldri for sent å få hjelp til å reparere, og at det er et håp. Det andre er, som BSN beskriver at man kommer for sent til hjelpen, og at det da ofte har kommet for langt til at man klarer å reparere og finne tilbake til hverandre.

«Tilknytningsteori lærer oss at den vi er glad i, er vår tilflukt i livet. Når denne personene er følelsesmessig utilgjengelig eller ikke responderer, opplever vi å være ute i kulden, alene og hjelpeløse» (Johnson 2012).

Dette er nok noe av forklaringen på at par forsøker lenge. Når vi kan merke en avstand til den vi er glad i, så kan vi bli overveldet av følelser som sinne, tristhet og frykt. (Ibid) Opptrapping som er et faresignal for par, handler om at vi ved krangel, veldig ofte blir mer og mer høylytte og voldsomme (Markman m.fl. 2007).

Når vi ser dette i sammenheng med følelsesmessig utilgjengelighet (Johnson 2012), er muligheten til stede for at når par krangler, kommer de til et punkt hvor «følelsen tar dem», og de eskalerer krangelen, fordi de faktisk er redde for å miste den de er glad i. Om man ikke blir bevisst disse mønstrene, kan man kanskje komme inn i en prosess, som over tid kan være skadelig for forholdet, om man da ikke får hjelp til å bryte disse mønstrene (Markman, Stanley og Bluberg 2007). Gordon Johnsen, som var en av grunnleggerne av Modum Bad, sa i sin tid at «Det du blir bevisst, det kan du gjøre noe med, men det du ikke er bevisst, det gjør noe med deg». For at det ikke skal bli for sent, handler det kanskje om å komme til noen som kan hjelpe med bevisstgjøring. Materialet viser at mange mener at det ikke blir for sent. Dette indikerer kanskje at de faktisk vil at det ikke skal bli for sent. Vi ønsker kanskje å ha denne trygge tilflukten eller trygge havna (Johnson 2012). Et av parene som jeg intervjuet, mener at viljen til å oppsøke hjelp og ikke gi opp er større i dag enn tidligere, spesielt blant de unge. Når vi ser dette opp mot funnet om tilgjengelighet, ville kanskje større tilgjengelighet, åpenhet og avtabuisering, som også har vært nevnt, gjøre at folk kommer tidligere til hjelp, og at det dermed ikke blir for sent. Manglende forståelse nevnes også i det overstående som en indikator på at det faktisk er for sent. Kommunikasjon handler mye om forståelse. Om å oppnå forståelse for den andres perspektiv, og lage en ramme eller struktur som nettopp gir det rommet hvor man på en rolig måte kan lytte til partneren sin. «Tale-lytteteknikk» handler om å skape forståelse for den andres perspektiv, og skaper dette rommet for god kommunikasjon. Dette kan hindre at par går inn i destruktive mønstre, som ødelegger parforholdet (Markman, Stanley og Bluberg 2007).

5.3 Funn 8: God forebygging og opplæring i god kommunikasjon er avgjørende for om samlivet skal oppleves som godt.

Mange av informantene har vært opptatt av forebygging og opplæring. Det kan se ut som informantene tenker at dette er to sider av samme sak, og at det er en fordel om forebygging og opplæring når par på et så tidlig stadiet som mulig. HP sier følgende:

«HP: men forebygging i forhold til par.. asså..be.. for meg er jo forebygging, uansett hva det gjelder @ så er det jo først og fremst det å.. alt du kan gjøre for at en situasjon ikke oppstår.. som du så for deg kunne komme. Det er liksom min beskrivelse av det med forebygging, eh.. å.. det er klart det at å.. tenke seg hva som skal.. trengs av forebygging for par, det er en krevende øvelse.. veldig krevende øvelse fordi at det er uforutsigbart.. det er to mennesker med forskjellige følelsessett og forskjellig historisk bakgrunn og reaksjonsmønster» (HP, s.2, linje 41-47)

HP mener at alt du kan gjøre for å hindre at en veldig vanskelig situasjon oppstår er forebygging. HP sier videre at han som politiker alltid har hatt tro på forebygging. HP mener videre at når det offentlige bevilger midler, slik at tiltak er tilgjengelig, da er det forebygging. HP hevder også at det er billigere å forebygge enn å reparere. HP beskriver at forebygging sjelden kan bevises, og mener videre at rådmenn ikke har skjønt så mye av det, og at det kan virke som de er: «opplært til å ha liten tro på forebygging». HP sier også at det kan være krevende og vondt å innrømme at man trenger hjelp for å leve sammen med den man faktisk er så glad i. HP har noen tanker om det at det er lettere å spørre om hjelp når det går greit. Et tiltak kan være å gi den opplæringen man trenger i starten av et samliv, som gjør at man vet litt om kommunikasjon og hvordan man kan forholde seg til en partner på en god måte. I Singapore får alle som gifter seg tilbud om par-kurs (Howard Markman, kurs på Modum Bad 28.04.15). Kanskje det er i tråd med det HP tenker om å få hjelp når alt er greit. HP sier videre at:

«HP: eh.. så det tror eg e... åsså tror jeg.. men det kan vi ikke gjøre politisk men det er noe med at samme hva du ska gjør av praktiske ting og ha opplæring og kurs og bevis mens det viktigste i livet der er det liksom ikke normalt at du tar et kurs eller @@@» (HP, s.12, linje 299-302)

Her sier HP at par egentlig har behov for opplæring og kurs i det å være et par. Informanten sier samtidig at myndighetene ikke kan stå ansvarlig. HP sier også at vi har jo oljeskift på bilen, så hvorfor ikke med jevne mellomrom ha litt opplæring og oppfriskning på parforholdet og hvordan vi faktisk har det. HP er opptatt av at det er altfor få som stiller de spørsmål om hvordan de har det i parforholdet, og kaller dette for en «ukultur». HP påstår videre at i mange tilfeller så ville kanskje bare en kort samtale være med å snu en vanskelig situasjon. BSN beskriver forebygging som et begrep hentet fra helsevesenet, som ikke er helt konkretisert i annen bruk, BSN sier:

«BSN: ...det er jo et begrep hentet fra helsevesenet mye, slik at det er ikke alltid like godt konkretisert.. i.. annen type bruk.. for oss som arbeider med familiepolitikk.. så.. så er det vel det å komme tidlig nok inn» (BSN, s.1, 11-13)

BSN beskriver at det er viktig å komme tidlig nok inn, for å observere, og kunne gjøre noe. Dette utsagnet er veldig tydelig. BSN sier videre at det er viktig å komme inn «Før det blir bare reparasjon», og bekrefter at de ikke er nok opptatt av å snakke med voksen ungdom om det å gå inn i et forpliktende parforhold. BSN sier at par trenger å forberede seg på at livet ikke alltid er greit, og at livet rett og slett til tider kan være utfordrende.

Par er ikke «trent», og de har ofte ikke hatt noen form for opplæring, og kjenner ofte ikke signalene på at parforholdet utvikler seg negativt. I tillegg mener BSN at det å ha det vanskelig burde bli normalisert, allmenngjort og av-tabuisert. BSN hevder at katolikkene har innsett dette; man får ikke gifte seg i den katolske kirken uten at man har gjennomgått et par-kurs. Dette henger også sammen med at det å gifte seg er et sakrament i den katolske kirken. BSN mener likevel at det blir viktig med opplæring:

«BSN:.. men jeg tr.. jeg er helt sikker på at hvis par og familier lærer å snakke ordentlig, og ikke bruke ordene som krig, og lære å vokse som individer å vokse sammen igjen, så vil du kunne forebygge en god del samlivsbrudd (banker i bordet ved for hvert ord) (BSN, s.34, linje 927-930)

Her er det ikke bare at BSN tror, men er sikker på at om par lærer å snakke ordentlig med hverandre, så blir det mindre «krig», og man kan lære seg å vokse «sammen». BSN sier videre at: «Det er kanskje behov for allmenngjøring av kunnskap av denne typen». «Du er ikke sjuk fordi om du trenger parterapi». Her er BSN kanskje ved kjernene av forebygging.

«BSN:.. så det å få inn til disse unge folka eller halvgamle eller hvem det nå er som sliter her (Viser på bordet med hendene, den første tredjedelen), før de kommer dit (Viser på bordet den siste tredjedelen) at det er noen forpliktelser, det tror jeg ikke snakkes nok om, eller det vet jeg.. det jøkke det» (BSN, s.34, linje 942-945)

BSN hevder at det blir viktig å nå par i et tidlig stadium, og at det er nyttig å drive opplæring og oppfordre til forpliktende samliv. «Vi må ha noen forpliktelser, ellers rakner alt» (BSN). Kvinnen i Par-1, har en klar tanke om at det å forebygge er å være i forkant av skader som kan komme senere. Hun sier at:

«Par-1: K: det første som faller meg inn er det.. hva man lissom forebygger for at man ikke skal.. at man skal ha et godt parforhold og at man ikke skal.. ha det godt sammen og også eventuelt forebygge skilsmisse og.. og skal være et godt trygt sted å være hvis man skal få barn asså.. (Par-1, s.1, linje 23-26)

Kvinnen antyder her at forebygging handler om å ha det godt i parforholdet, forebygge skilsmisse og at parforholdet er et trygt sted å være. Mannen i Par-1, sier videre at det må jo ikke være krise i parforholdet for at man skal forebygge. De sier videre at det er viktig å kjenne igjen de små tegnene på at noe ikke er bra, og at de har lært å kjenne igjen mønstrene gjennom kurs og opplæring. De meddeler at de merket at når det var noe som ikke var greit i forholdet tidligere, hadde de ikke begreper for hva det egentlig handlet om, og hvordan de kunne håndtere det.

Etter opplæring, klarte de bedre å sette ord på det som skjedde og fikk en større forståelse for pardynamikken og hverandre som individer. De sier videre at den kunnskapen og kompetansen de har hatt med seg inn i parforholdet, har de fått fra familie og oppvekst. De har sett hvordan foreldre og andre har snakket sammen og forholdt seg til hverandre. De sier videre at de tror det er viktig at unge par også får se og høre historier om gode parforhold. Kvinnen i Par-2, hevder at:

«Par-2: K: akkurat for oss.. så trur jeg at det har litt med at vi har vokst sammen for det atte vi var veldig unge når vi blei sammen» ((Par-2, s.7, linje 160-161)

Kvinnen i Par-2 forteller at de har gått livsveien sammen og funnet ut det meste. Hun sier videre at de også har sett på film og lært noe av det og at det har vært en del øving, mas og påminnelser. Kvinnen i parforholdet har utdanning i kommunikasjon, og mener det har vært bra for dem som par. Det er hun som har stått for opplæringen, og at det har vært mulig, da de har hatt et forhold som har vært preget av samhold, respekt og likeverd. Hun er også opptatt av at det burde vært sånn at om man fikk det vanskelig, så kunne man: «Ring det nummeret og kontakte den og den...., for det er jo noe med at man faktisk sier ja til resten av livet da»

5.3.1 Funn 9: Kommunikasjon

Kommunikasjon er også et begrep som trer fram som et funn i materialet. Det handler både om hvordan det offentlige kommuniserer til andre offentlige instanser, altså fra stat til kommune. Videre handler det om hvordan det offentlige kommuniserer ut til de som trenger forebygging, i dette tilfelle par. Så handler det om kommunikasjonen parene har seg imellom.

BSN sier at det er viktig å:

«BSN:.. lære folk å snakke sammen (slår i bordet i takt med ordene), så kan du kanskje unngå at de kommer til den såkalte meklingstimen» (BSN, s.16, linje 428-429)

BSN mener forebygging er å få hjelp til å snakke sammen, og at det er lite kunnskap blant par om kommunikasjon og konfliktløsning. BSN referer til sin egen erfaring med hjelp til å sortere og rydde, å få hjelp til å få ting i «riktig kø», å bli klar over hva som kan løses, og hva man eventuelt bare må velge å leve med.

BSN påpeker at uansett er det mulig å snakke om:

«BSN: sortere, rydde legge ting i riktig kø (slår i bordet på stavelene) du kan ikke snakke om alt på samme tid, du kan ikke rause sammen smått og stort, da blir det ikke orden på noe som helst, så det trenger, jeg vil nesten si at alle, alle som går inn i pardannelse trenger det eller blir en familie» (BSN, s.12, linje 32-324)

BSN er forholdsvis tydelig om viktigheten av god kommunikasjon i parforholdet. BSN hevder videre at det går an å lære å snakke om ting på nye måter, BSN tror også at par ønsker bistand til å rydde og sortere i dialogen sin. HP (Politikeren), mener at skolen har blitt flinkere til å jobbe med kommunikasjon, men at det ikke er noen kultur for opplæring av hvordan par skal kommunisere for å kunne takle hverdagen sammen. HP sier at dette har kanskje med at parforhold er «ømfintlige greier». HP sier videre:

«HP: asså selvfølgelig det og virkelig kunne snakke om alt... det.. hvis du kan snakke så.. så.. for meg e det en sånn.. det er grunnlag for tillitt» (HP, s.22, linje 582-583)

HP hevder her at kommunikasjon er grunnlaget for tillitt. Kvinnen i Par-1, hevder at hun har lært fra hun var liten at: «Det er godt å snakke ut om ting». Hun sier videre at et godt parforhold er avhengig av at man kan snakke med hverandre for å søke å forstå den andre best mulig. Hun sier det så sterkt som at:

«Par-1: K: .. så vi ... jeg føler vi er avhengig av å klare å prøve å forstå hverandre og kommunisere godt sammen skal vi ha det bra» (Par-1, s.9, linje 233-234)

Mannen i Par-1, sier på sin side at kunnskap om kommunikasjon og relasjon får man ikke inn med «teskjeer», slik man gjør med matte og andre fag. Kvinnen i paret mener det er avgjørende at man kan sette ord på at: «dette ikke greit», og kunne kommunisere dette og bli forstått. Kvinnen i Par-2 hevder at kommunikasjon er en «jobb», og at man må jobbe med kommunikasjon ved å parkere noe av det vanskelige og gjøre hyggelige ting sammen for å skape en ny «gnist». Hun hevder at det å lage mat sammen, gå på kino, få barnevakt og prioritere hverandre er viktig. Par lærer ikke kommunikasjon automatisk, men man må jobbe det fram gjennom respekt og det å gjøre gode ting sammen. Hun sier det slik:

«Par-2: K: Det første jeg tenker på er jo at det er jo viktig å prate sammen.. der er første punkt» (Par-2, s.1, linje 16-17)

5.3.2 Funn 10: Det gode samlivet og det vanskelige samlivet

Fokuset i denne oppgaven er først og fremst å se om det er noen sammenheng mellom de tilbudene som det offentlige faktisk tilbyr av forebygging og det par ønsker og trenger. Det kan se ut som noe av det viktigste for alle informantene jeg har gjort dybdeintervju med, er det grunnleggende ønske om at par skal ha det godt i samlivet sitt, og at det skal skape gode oppvekst og utviklingsvilkår for alle i familien. Det offentlige har de siste årene hatt et aktivt fokus på vold i nære relasjoner, og hvor skadelig det er for både voksne og barn. Det er mulig å tenke seg at et enda større fokus på forebygging for par og det å ha det godt i samlivet, også vil ha en effekt i form av mindre frustrasjon og mindre vold i familier. Informantene mener litt ulikt om det gode samlivet, men HP sier at tillitt er grunnlaget for det gode samlivet og at det gode samlivet handler om å takle situasjoner som oppstår i hverdagen. HP beskriver det gode samlivet som et forhold hvor det er lov å si ifra, at unnskyldningen også må ha sin plass:

«HP: .. det var nødvendig å si noe også sa vi det også var vi kanskje litt for tøff også ber vi om unnskyldning for det åsså går vi videre åsså føles det godt» (HP: s.22, linje 578-579)

Kanskje dette er det gode samlivet, hvor tilgivelsen løftes fram? HP beskriver også at det gode samlivet er når det er en stund siden man som par har sett hverandre, og man snakker på telefonene, og: «Det er godt å snakke sammen, og man kjenner at man lengter litt».

BSN har kanskje et mer individfokus på det gode samlivet, hvor BSN beskriver at:

«BSN: .. hvis du mister individet, så har du ikke noe å gi til den andre.. mister du deg selv.. så har du ikke noe å gi» (BSN, s.13, linje 337-338)

BSN er også opptatt av forpliktelse som noe godt i samlivet, og begrunner dette med at det er mindre sjanse for samlivsbrudd om du gifter deg enn om du bare er samboer, og mener dette har med forpliktelsen å gjøre. Par-1 på sin side hevder at det beste med å være par, er å oppleve støtte, anerkjennelse, oppmuntring, bli sett, kjenne godhet fra den andre og ikke minst bli forstått. Da kan man klare å «stå i mye». Dette med å rydde opp i forholdet sitt sier de også er viktig, og det å komme til bunns i ting. Videre sier de at det handler rett og slett om å ville den andre vel og de fortsetter med å beskrive det gode samlivet på følgende måte:

«Par-1: K: mmm @@@@

M: for min del.. følelsen av å være to

K: jeg skulle akkurat til å si det@@@

M: for meg.. det er så deilig at..

K: mm

M: at jeg føler virkelig på folk som ikke er det eller sånn.. jeg synes det er så deilig å være to» (Par-1, s.36, linje 979-985)

Kvinnen i Par-1 føyer til at det gode samliv er å ha en person som ser både svakheter og styrker, men som elsker deg likevel. Dette bildet er veldig positivt, men hvordan får man til dette når man ikke vet hvordan man skal komme dit? Jeg har møtt flere par, som har vært sammen i mange år, men de har aldri satt seg ned og snakket sammen.

Par-2 bekrefter det Par-1 sier og mener at det gode samlivet er hvor du får tilfredsstilt dine behov både de psykiske, fysiske og sosiale, og at du kjenner trygghet. Kvinnen hevder at når partneren er den trygge havna, da er det det gode samliv, og når man setter av tid for hverandre og:

«Par-2: K: å sende barnet til barnevakt.. holdt jeg på å si og kose oss sammen da

I: mm.. så bra.. ja ja

K: og trur jeg er veldig viktig for at ting skal holde ut da rett og slett at man ikke glemmer hverandre» (Par-2: K: s.2, linje 36-39)

I et moderne tilknytnings-perspektiv tror jeg at det å ha noen som kan være «den trygge havnen», kan være et behov vi mennesker har iboende i oss.

Hva med det dårlige parforholdet? Det som kom fram som funn i materialet, er at parene er mest opptatt av hva som skjer innad i parforholdet når det er «dårlig», mens informantene fra det offentlige har et større fokus på konsekvensen av at et parforhold ikke er bra eller går i oppløsning. BSN beskriver at skilsmisse er dyrt for samfunnet. Dette fordi man i en skilsmissesituasjon blir mindre produktiv, man blir «satt ut» og man får ofte et høyt sykefravær.

BSN løfter også fram vold i nære relasjoner og mener at hjelp til et bedre samliv også kan forebygge dette:

«BSN: hvordan forebygge det (vold) gjennom godt foreldreskap og rådgivning, hvordan forebygge at par sliter og sliter

I: mm

BSN: og gnager hull i sine barn (BSN, s.17, linje 470-473)

Kostnaden for vold i nære relasjoner er ifølge BSN om lag 4 milliarder kroner årlig i behandling- og reparasjonskostnader. I lys av dette kan forebygging for par kanskje ha en positiv innvirkning både på relasjonene og det økonomiske aspektet. Parene på sin side har mest fokus på hva som skjer når et parforhold blir vanskelig, og hva som er tegnene på dette. Par-1 løfter fram at man ofte blir mindre nær hverandre, fortolker den andre negativt, blir mindre fortrolig, blir lettere irritert og kjenner at kroppen reagerer negativt.

Par-1 sier videre at:

«Par-1: M: eh... det er litt sånn som du sa.. vi vet jo hvor bra det er når vi har det bra.. når jeg opplever at du er en støttespiller som e..

K: mm

M: som støtter meg når jeg har det tungt

*K: kanskje mer fravær av det som gjør at vi merker at vi ikke har det bra»
(Par-1, s.26, linje 692-696)*

Paret beskriver fravær av støtte, som et tegn på at det er vanskelig i parforholdet. De sier videre at mangel på vilje til forståelse og det å ikke rydde opp i situasjoner gjør også at parforholdet oppleves som vanskelig. Par-2 bekrefter mye av det samme. De bringer også inn et nytt moment, som kanskje er grunnen til at par venter for lenge før de oppsøker hjelp:

«Par-2: K: man har jo ikke lyst til å si det til folk at man har et problem med forholdet

I: nei..

K: jeg trur det er.. for veldig mange er det ganske vanskelig å.. innrømme det da for folk» (Par-2, s.9, linje 223-227)

Dette viser kanskje at jo vanskeligere det blir i parforholdet, jo vanskeligere blir det å si ifra at man har det vanskelig.

Kvinnen i Par-2 beskriver videre at det å snakke om parforholdet: «Kanskje er litt sånn tabu». Da kan det bli slik at i stedet for søke å få hjelp, så eskalerer vanskene. Hva om de forebyggende tiltakene var lettere tilgjengelige på et tidlig stadiet og mer allment akseptert i det som er beskrevet av parene her. Kunne det ha betydd en forskjell?

Drøfting av funn 8-10: God forebygging og opplæring i god kommunikasjon er avgjørende for om samlivet skal oppleves som godt. Kommunikasjon. Det gode samlivet og det vanskelige samlivet

Det offentliges representant har tro på forebygging, og at det er bedre å forebygge enn å reparere. Par-1 beskriver at forebygging handler om å ha det godt i samlivet, forebygge skilsmisse og ha det trygt. Trygghet er grunnleggende og nødvendig for et godt parforhold. Det handler om at man skal ha trygghet for at man kan si ifra om noe i parforholdet ikke er greit. Dette handler også om trygghet til å kunne sette grenser for sin egen integritet (Markman m.fl. 2013). Det ser ut som, både det offentlige og parene mener at forebygging og opplæring er to sider av samme sak. Dette kan bety at forebygging er opplæring, og opplæring er forebygging. Det kommer også tydelig fram at informantene fra det offentlige ønsker å møte pars behov for å ha et god samliv, og da så tidlig som mulig. På den annen side, vil det offentlige kanskje reservere seg litt, på bakgrunn av, som HP beskriver, at personene i et par er så veldig forskjellige, og at forebygging da blir krevende å drive.

Det er også mange utsagn, slik jeg opplever det, som går i retning av følgende: «De var jo så forskjellige at dette samlivet kunne jo ikke gå». Dette er det motsatte av hva forskerne bak Prep hevder. PREP-kurset har for eksempel et eget tema som handler nettopp om det å leve med forskjeller (PREP.no). PREP gir opplæring i dette. Det er viktig å tilegne seg kunnskap om det å leve samme, og få praktisk opplæring og kanskje noen verktøy for å finne ut av hvordan man kan leve optimalt sammen. Mannen i Par-1 sier det er viktig å «kjenne igjen de små tegn, på at noe ikke er bra». Dette henger godt sammen med faresignalene (Markman m.fl. 2013). Men hvor lærer man å se disse tegnene og hva kan tegnene være? Markman beskriver fire faresignaler, eller negative konfliktmønstre: opptrapping, negativ fortolkning, nedvurdering og tilbaketrekking. Dette er vanlige mønstre som par kan komme inn i og ikke minst kjenne seg igjen i. Når de blir hjulpet til bevissthet om hva de faktisk gjør, og at de kanskje har kommet inn i noen av disse nevnte mønstrene, kan de endre kommunikasjonen. Det er viktig å bli bevisst hva man gjør, og lære seg kommunikasjonsteknikker for å kunne bryte mønstrene å komme seg ut av dem, og kommunisere på en mer konstruktiv måte (Markman, Stanley og Blumberg 2013).

BSN er sikker på at hvis par lærte å snakke sammen, så hadde det blitt litt mindre «krig». Forskning underbygger denne påstanden. Et eksempel er forskningen til Markman, Stanley og Blumberg, som viser at par kommuniserer bedre etter opplæring (PREPinc.com). Det bør være helt greit å gå på et par-kurs til en familieterapeut, psykolog eller et familievernkontor, for å få litt hjelp med kommunikasjonene i samlivet. HP beskriver at det ikke er normalt å ta opplæring eller kurs i noe av det som kanskje for mange er det viktigste i livet, samlivet. HP mener videre at siden vi passer på oljeskift på bilen, så ville det vel også være naturlig å passe litt bedre på parforholdet.

Par-sjekk

I København på Center for Familieudvikling, driver de med par-tjek (<http://www.familieudvikling.dk/>). Dette er et forebyggende tiltak, som kan gjennomføres årlig, for å ta «temperaturen» på parforholdet, og få hjelp til veien videre. Som BSN sier: «Par er ikke trent, og de har ofte ikke hatt noen opplæring og kjenner ofte ikke signalene på at man er på feil kurs». BSN sier videre at det: «kanskje er på tide med en allmenngjøring av denne type kunnskap». En par-sjekk kunne kanskje hjulpet til med dette. Er det mulig å drive opplæring i kommunikasjon for par, og «allmenngjøre» det? Det offentlige har et stort ansvar for mange felt i samfunnet. Vi er oppvokst med ulike tilknytningsstiler, som vi tar med oss i møte med andre mennesker (John Bowlby 2008). Vi møter da andre personer, som har sin stil, og sine erfaringer. Dette skal vi da prøve å få til å fungere sammen. Det kan være vanskelig å finne ut av forventningsavklaring og innsyn og forståelse for den andres bakgrunn (Markman, Stanley og Blumberg 2013) Dette trenger par i noen tilfeller opplæring i å snakke om. På den annen side hevder Par-2, at de er mer eller mindre selvlærte, og har brukt filmer de har sett, som kilde til hvordan de skal leve sammen og kommunisere, og at øving, mas og påminnelser har vært «medisinen» for å ha det bra sammen. Kvinnen i Par-2 sier at hun har hatt om kommunikasjon i utdanningen sin, og mener det har vært bra for dem som par. Hun er også opptatt av at det burde være noen man kunne ringe til når man fikk problemer med kommunikasjonen, for som hun sier: «for det er jo noe med at man faktisk sier ja til resten av livet da». Dette henger godt sammen med det BSN hevder: «Vi må ha noen forpliktelser, ellers rakner alt». Det er nok mange som mener at det er skummelt å skulle forplikte seg, og det er vel forståelig. Søren Kirkegaard hevder derimot at: «Det er når du forplikter deg at du blir virkelig fri».

Kommunikasjon er et viktig tema i materialet. Dette gjelder som nevnt både kommunikasjonen fra departementet og utover i systemet, helt ut til kommunene og familievernkontorene. Slik materialet viser, så er det også en utfordring å kommunisere til par at det faktisk finnes et tilbud som er gratis, og at det er kurs som er tilgjengelige om man ønsker opplæring i kommunikasjon og samliv. Den tredje faktoren når det gjelder kommunikasjon er den interne kommunikasjonene mellom personene i et parforhold. BSN sier at det er viktig å lære folk å snakke før det er for seint og de kommer til mekling. Når Bateson hevder at: «Det er umulig å ikke kommunisere» (Ølgaard 2007:71), så er vel det en indikasjon på at når man ikke snakker sammen, så er det faktisk et budskap i det også. Når ord ikke er sagt, så tolker man uansett, noe som kan være en kilde til misforståelse. Det kan se ut som om opplæring i kommunikasjon kan være avgjørende for god forebygging på flere nivåer. Departementet har nå en mulighet til virkelig å sette makt bak akkurat utsagnet til BSN om at: «par må lære å snakke sammen før det er for seint», gjennom å gjøre det til en plikt for familievernkontorene å drive forebygging. BSN tror folk ønsker bistand til å lære kommunikasjon. Par-1 sier at: «De er avhengig av kommunikasjon for å forstå hverandre, for å ha det bra». Par-2 sier at de jobber med kommunikasjonen ved å parkere noe av det vanskelige og gjøre noe hyggelig. Det er viktig å gjøre gode ting sammen, da det da blir lettere å snakke sammen om de vanskelige tingene, når man har gjort noe hyggelig sammen. (Markman m.fl. 2013). Bateson beskriver kommunikasjon som et kretsløp eller løkke, som alltid vender tilbake til utgangspunktet, og påvirker oss (Ølgaard 2007). Dette henger godt sammen med den kognitive diamant, fra kognitiv terapi, som er grunnlagsteorien i PREP. Diamanten bestående av tanker, atferd, følelser og kroppsfornelemelser. Om man gjør noe med et av elementene i diamanten, vil det påvirke de andre. Altså kan det være slik at om par endrer sin måte å kommunisere på (atferd), til det bedre, vil dette påvirke både følelser, tanker og kroppsfornelemelser til det bedre (PREPinc.com). Det gode parforholdet handler også om det grunnleggende behovet for tilknytning. Vårt behov for et nært og godt parforhold handler blant annet om:

«Vårt iboende behov for å ha noen å sette vår lit til, en elsket person som kan tilby en trygg følelsesmessig kontakt og støtte» (Sue Johnson 2012)

Dette er kanskje det som er det mest grunnleggende for oss, det å kjenne «følelsesmessig kontakt og støtte».

Eller som forskerne i PREP beskriver ved de fem nøklene til et godt samliv. Det første er «Ta grep», som betyr at man ikke skal la samlivet bare «skure å gå», men gjøre noe når man merker at man er på feil kurs. Det andre er «Gjør din del», hva kan jeg nå gjøre for at vi skal få det bra, hva er mitt bidrag? Den tredje er «Gjør det trygt», som handler om at man skal kunne være seg selv i forholdet og oppleve trygghet. Den fjerde er «Positiv tilknytning», som handler om det gode vi har og gjør sammen. Den femte nøkkelen er å «Gi næring til forpliktelsen», å gjøre de tingene sammen, som skaper lyst til forpliktelse. Det handler om investeringene vi gjør i forholdet. Kanskje den enkelte for ofte tenker «What`s in it for me», mer enn hvordan man kan gjøre livet godt for partneren sin? BSN hevder at det er mindre sjans for å gå fra hverandre om man gifter seg. Hva er så det gode ved å være et par, og hvis det er det optimale, hvorfor er det da så mange som bor alene. Mange ønsker kanskje å bo alene og kjenner en frihet ved det. I 2015, var det 877000 aleneboere i Norge i følge SSB (<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/familie>), så mange velger det.

Det gode ved å være par

Det gode ved å være et par, setter Par-1 ord på ved å si at: «Det beste ved å være et par er å oppleve støtte, anerkjennelse, bli sett å kjenne godhet, og bli forstått, da kan man stå i mye». Men så er det mange som ikke får til det gode samlivet, og ikke opplever at den man er sammen med er, som Markman (2013) beskriver «The Safe Harbor». Hvordan nå disse parene? De som har et dårlig parforhold, hvordan nå dem med et tilbud om hjelp? Hvilken betydning ville slik hjelp hatt både økonomisk og personlig for de som lever i disse vanskelige parforholdene? Johnson skriver i sin bok at Bowlby har et begrep som heter «effektiv avhengighet», som hun hevder han beskriver som «Et tegn på og en kilde til styrke, at man fra vugge til grav kan vende seg til andre for å få følelsesmessig støtte» (Johnson 2012:36). Ikke alle har denne støtten, og mitt materiale viser at det offentlige vil hjelpe par til å oppleve støtte i sine samliv. Dette forskningsmaterialet viser at det er noen faktorer som kan hindrer dette arbeidet, og så er det faktorer som tilsynelatende også kan løse noe av denne utfordringen.

6. AVSLUTNING

Jeg har i dette prosjektet sett nærmere på og belyst sammenhengen mellom det par ønsker og trenger, og det som det offentlige tilbyr av forebygging for par. Min tanke i forkant av dette prosjektet var at de som representerte det offentlige, en stortingspolitiker og en beslutningstager på statlig nivå, ville være veldig tydelige på hva det offentlige hadde å tilby og kun fokusere på sin rolle i tjenesteleveransen. Da jeg ga en åpning i intervjuene for at de offentlige informantene kunne dele, både fra det offentlige ståsted om forebygging, men også mer personlige tanker de hadde om forebygging, så ble det siste vektet veldig sterkt. Dette er i seg selv et spennende funn. Studien viser at det er samsvar mellom tilbud og behov, men at andre faktorer er hindringer for det offentliges gode intensjoner. Tjenestekjeden fungerer ikke etter intensjonene; ressursene i kommunene og i familievernnet er ikke tilstrekkelig og markedsføringen er mangelfull.

En annen hindring kan være parenes redsel, motstand og en ukultur når det gjelder å våge å si at man har det vanskelig i parforholdet og trenger hjelp. Jeg tror at begge deler er mulige svar.

6.1 Oppsummering av forskningsfunn

I denne studien har det kommet indikasjoner på at det er god sammenheng mellom det som det offentlige ønsker å tilby av forebygging, og det som par trenger. Jeg hadde nok en forforståelse av at det offentlige hadde en litt mere «tilbakelent» holdning til dette med forebygging, enn det prosjektet har gitt innsyn i. Bildet om forebygging har nå blitt litt mer nyansert. Ønsket fra det offentlige og tiltakene er der, og det korresponderer med parenes ønsker. Denne studien viser imidlertid at det er en utfordring å nå ut til de som trenger forebyggende hjelp i rett tid. På den ene siden så ønsker par å ha det godt sammen, og veldig mange mener at det aldri er for sent å få hjelp, men vet ikke hvor de skal gå, og tør kanskje ikke oppsøke hjelp. På den andre siden så når ikke tilbudene som parene kan få ut til dem, kanskje på grunn av manglende samarbeid mellom familievern og kommunene. Det er noen gode forebyggende tiltak som når ut, og mange kommuner driver forebygging for par, men det er mer unntaket enn reglen. Det offentlige kan gi pålegg gjennom lovverk om forebyggende virksomhet. Om de nå gjør det, kan kanskje mange par få det bedre og samlivskonflikter forebygges.

6.2 Selvrefleksjon og mangler ved egen studie

Avslutningsvis har jeg noen innvendinger til eget arbeid. Jeg ser at jeg til tider har hatt en ubevisst tanke som har «tatt meg», og at jeg da kan ha vært noe ledende i formen i møte med informantene. Dette gjelder både hvordan spørsmålene er stilt, og hvordan jeg har fulgt dem opp under intervjuet. Forsker-posisjonen er krevende når man brenner for det feltet man skal forske på. Når det er sagt, har jeg virkelig prøvd å ha et forskerblikk, og få inn en kritisk røst i materialet, for å belyse synspunktene hos informantene på en best mulig måte. Jeg tror det både er en ulemper og fordeler med å være så nær feltet man forsker på. Jeg har prøvd å ha et kritisk blikk til meg selv gjennom hele oppgaven, og synes jeg til tider har klart det bra. Det har vært spennende å jobbe med dette forskningsprosjektet, og alle de elementene et forskningsprosjekt innebærer. Jeg kan kjenne at jeg har utfordret meg selv og lært mye av prosessen, både om meg selv, om forebyggingsfeltet og om forskningsmetode.

6.3 Framtidig forskning

Denne studien har vist at det er flere tilstøtende områder som kunne vært spennende å forsket på. Det kunne for eksempel vært forebygging i familievernet, markedsføring av forebyggende tiltak for par, politikk og samliv, for å nevne noe. Det viktigste i mitt forskningsmateriale, er ønske fra det offentlige om å kunne nå bedre ut til par med forebyggende tiltak. Parene på sin side savner et lett tilgjengelig sted, hvor de kan få hjelp før vanskene utvikler seg til et punkt hvor det ikke er noen vei tilbake. Hva som skjer på veien fra det offentlige og ut til parene, kunne det vært spennende å forske på. Den nye familiemeldingen Meld. St. 24 (2015-2016) har mange gode og tydelige intensjoner om forebyggingstiltak og organisering av disse. Noe av det viktigste er at det skal vurderes om familievernet skal ha en plikt til å drive forebyggende virksomhet i større grad enn de gjør i dag. Konsekvensene av plikt kunne vært spennende å forske på.

Samarbeid i kommunene

En annen utfordring som også blir tematisert i familiemeldingen er samarbeidet mellom kommunene og hjelpeapparatet i kommunene. Ut fra mine funn, er det stor vilje og engasjement, og litt fortvilelse fra det offentliges side, over at kommunene ikke driver med større forebyggende virksomhet for par. Noe skjer med gjennomføringen av forebyggingstiltakene på veien gjennom alle ledd, før den når kommunenivået. Det ville vært nyttig å vite mer om hva det er som gjør at tiltakene stopper opp, eller ikke blir satt i gang, eller at kommuner ikke søker om midler til forebyggende tiltak.

6.4 Avsluttende kommentarer

Jeg tror at tilgjengelighet, åpenhet, avtabuisering og normalisering av forebyggende virksomhet for par, slik mine informanter beskriver, kan være «medisin» mot mange av de utfordringene vi ser i familier. Av alle de par jeg har møtt i min kliniske hverdag er kanskje vansker med kommunikasjon, den største utfordringen. Par krangler om, penger, tidsbruk, sex, foreldrerollen, arbeidsdeling, fritid og venner (Markman, Stanley og Blumberg 2013). Eller rettere sagt, om livet. Mange av mine informanter mener at mange par trenger hjelp til å klare å snakke om livet og kommunisere på en god måte. Det er greit at de er uenige, men de må være konstruktive og skape en grunnholdning om at de vil hverandre vel og at de skal få til dette sammen. Noen kan trenger hjelp til dette, andre ikke. Hvordan det offentlige skal klare å nå utover i systemet og ut til kommunene, og videre ut til de som trenger det, med forebyggende tiltak, er et stort spørsmål. Det offentlige hadde en god styring på dette med forebygging da de var ansvarlige for, og øremerket midler til Godt Samliv / par-kurs for førstegangsforeldre. De har igjen muligheten til å ta et nytt, og kanskje et enda bedre grep, ved å ikke bare vurdere, men bestemme at det skal være en plikt for familievernkontorene å drive forebygging. Familievernet ønsker at forebygging skal være en må-oppgave og ikke bare en bør-oppgave. Både det offentlige og par har ifølge denne studien behov for og ønske om det samme.

Eilert Sundt mente at observasjon og intervju var viktig for å få kunnskap om de utfordringene han var opptatt av (Thagaard 2013). Kanskje min forskning også kan være med å bevisstgjøre og endre noe. Om ikke i samme store skala som Eilert Sundt. Kanskje kan funnene i dette forskningsprosjektet på en positiv måte, være et bidrag inn i forebyggingsfeltet. Mitt ønske er at funnene gir noen nye tanker, engasjement og håp både til de som forebygger og de som trenger forebygging.

Litteraturliste

Alvesson, M. og Deetz, S. (2000). *Kritisk samhels-vetenskapelig metode*. Malmø: Studentlitteratur AB, Lund.

Anderson, H. (2003). *Samtale språk og terapi*. Hans Reitzels Forlag.

Bergem, R, Olsen, G og Solvang, B. (2004). «Tango for to: evaluering av Tilskottsordninga til samlivstiltak». Møreforskning Volda. Høgskolen i Volda.

Bowlby, J. (2008) *En sikker Base. Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*. Fredriksberg: Det lille Forlag.

Bowlby, J. (1969). *Attachment an Loss*. PIMLICO.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2014). Hvor går grensa? *En brosjyre om festrelatert voldtekt*. Bufdir.no

Caplan, G. (1994). *Principles of Preventive Psychiatry*. Skriftserie nr.6, Sosialhøgskolen, Stavanger, 1994.

Dallos, R. og Vetere, A. (2005). *Researching Psychotherapy and Counselling*. Open University Press.

Familiemelding (Meld. St. 24 (2015–2016). *Familien – ansvar frihet og valgmuligheter*. Oslo: Barne - og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-24-20152016/id2483146/>

Familiemeldingen (St.meld.29 (2002 – 2003). *Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-29-2002-2003-/id471301/>

Familievernet Region Øst. Prosjektrapport. (2014). *Gode relasjoner – vårt oppdrag*. Bufetat Region øst.

Gergen, K. (1985). *The Social Constructionist Movement in Modern Psychology*. American Psychologist, Vol. 40(3), pp.266-275.

Gran, S. (2013). *Kjærlighetens død*. Morgenbladet 31.05.2013.

Helsedirektoratet.no. *Hverdagslivets rammer påvirker psykisk helse og livskvalitet*. <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/folkehelsearbeid-i-kommunen/veivisere-i-lokalt-folkehelsearbeid/psykisk-helse-og-livskvalitet-lokalt-folkehelsearbeid>.

Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt. Kommunikasjons-og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid*. 2.utg. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

- Jensen, P. (2006). Hvordan kan den «den store psykoterapidebatten» påvirke forståelsen av familierapiforskningen. *Fokus på familien*. Nr.2, 2006. Artikkel 1, s.91-106.
- Johnson, S. (2012). *Hold meg. En veiviser til varig kjærlighet*. Oslo: Pax Forlag A/S
- Kalleberg, R. og Malnes, R. og Engelstad, F. (2009). *Samfunnsvitenskapens oppgaver arbeidsmåter og grunnlagsproblemer*. Gyldendal akademisk.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. 2.utg. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.
- Langdridge, D. (2011). *Psykologisk forskningsmetode. En innføring i kvalitativ og kvantitativ tilnærming*. Tapir Akademiske Forlag, Trondheim.
- Lundby, G. (2009). *Terapi som samarbeid*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Lundby, G. (2003). *Historier og terapi. Om narrativer, konstruksjonisme og nyskriving av historier*. Tano Aschehoug
- Markman, H., Stanley, S. og Blumberg, S. (2007). *Samlivsboen. Gode råd for å bevare kjærligheten og hindre samlivsbrudd*. 2.utg. N.WW.DAMM & SØN AS.
- Markman, H., Stanley, S. og Blumberg, S. (2013). *Figthing for your Marriage*. 3.utg. Jossey-Brass.
- NOU 2003:4. (Nordahl m.fl. 2005). *Kunnskapsplattform for forebyggende og helsefremmende i skole, med særlig fokus på rusmidler og tobakk*.
http://www.udir.no/globalassets/upload/rapporter/forebyggende_innsatser/5/forebyggende_innsatser_rus.pdf
- NOU 2000:12. *Barnevernet i Norge*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-12/id117351/>
- Prop.1+S+(2014-2015). «Regjeringa har som mål å styrkje familien si stilling i det norske samfunnet. Familien skaper ei trygg ramme omkring barns oppvekst».
<https://www.google.no/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF8#q=%C2%ABRegjeringa+har+som+m%C3%A5+%C3%A5+styrkje+familien+si+stilling+i+det+norske+samfunnet.+Familien+skaper+ei+trygg+ramme+omkring+barns+oppvekst%C2%BB.+>
- Robinson, F. (1992). *Tilbake til fremtiden. Fra kvantitet til kvalitet ved hjelp av total kvalitetsmarkedsføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Smith, J., Flowers, P. og Larkin, M. (2010). *Interpretative Phenomenological Analysis*. SAGE Publications Ltd.
- Smith, J.A, Jarman, M. og Osborn, M. (1999). *Doing Interpretative Analysis*. I: M. Murray og K.Chamberlain (red.). *Qualitative health psychology: Theories and methods*. London: Sage, 218-240 (24s).

Statistisk Sentralbyrå (2015) *Ekteskap og skilsmisse*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
Hentet 30.12.2015 fra: www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap/aar-detaljerte-tal/2015-08-20

Statsforvaltningen i Danmark. *Direkte skilsmisse – Statsforvaltningen*. Hentet Januar 2016 fra: (<http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=8648>)

Stortinget.no. *Lov om familievern*. (Ot.prp.nr.6,1996-97).
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-6-1996-97-/id120396/>

Store Norske leksikon. <https://snl.no>.

St.prp. nr. 1 (2005-2006) - FOR BUDSJETTÅRET 2006.
<https://www.regjeringen.no/no/sok/id86008/?term=godt+samliv+f%C3%B8rstegangsforeldre>

Sundet, R. (2015) Kunnskap i evidensens tid – mot en kunnskapsforståelse for praktiserende familierapeuter. *Fokus på familien*. Nr.1, 2015. Artikkel 1, s.6-23.

Sundt, E. (1975). *Verker i utvalg.: 2: Om dødelighet i Norge; Om giftemål i Norge*. Gyldendal Forlag 1974-1978.2 1975.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse*. 4.utg. Fagbok forlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Thuen, F. (2012) «Tilknytningsteori anvendt på parrelasjoner». *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*. 2012, 49, 560-565.

Watzlawick, P, Weakland, J og Fisch, R. (1996). *Forandring. Prinsipper for hvordan problemer oppstår og hvordan de løses*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag A/S.

White, M. (2006). *Narrativ teori*. 1.utg. København: Hans Reitzels Forlag.

Widerberg, K. (2005). Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt.

Ølgaard, B. (2004). *Kommunikation og økomentale systemer*. 3.utg. Akademisk Forlag AS. København.

Vedlegg:

1. NSD – Tilbakemelding på søknad fra NSD.
2. Prosjektvurdering og kommentar. Personvernombudet for forskning.
3. Informasjonsskriv og samtykkeskjema.
4. Utdrag av transkripsjon
5. Intervjuguiden som ble brukt til intervjuene av parene på gata.
6. Intervjuguide / Det offentlige.
7. Intervjuguide for par
8. Visittkort – Intervju på gata

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfages gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Per Lennart Lorås

Institutt for sosialt arbeid og familierapi Diakonhjemmet Høgskole AS

Postboks 184 Vinderen

0319 OSLO

Vår dato: 02.07.2015

Vår ref: 43869 / 3 / AMS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.06.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

43869	<i>Forebygging for par, en umulig oppgave. Hvordan er sammenhengen mellom det par ønsker å trege og det som det offentlige kan tilby</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Diakonhjemmet Høgskole AS, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Per Lennart Lorås</i>
<i>Student</i>	<i>Lars-Ole Gjermundbo</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 05.06.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorene / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 43869

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Diakonhjemmet Høgskole AS sine interne rutiner for datasikkerhet.

Forventet prosjektslutt er 05.06.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Forebygging for par, en umulig oppgave?

Hvordan er sammenhengen mellom det som par ønsker og trenger og det som det offentlige tilbyr?

Bakgrunn og formål

Jeg Lars-Ole Gjermundbo er masterstudent ved Diakonhjemmet Høgskole i Oslo. Som tittelen på min master beskriver, ønsker jeg å se nærmere på om hvordan sammenhengen mellom det par i samliv trenger av forebyggende tiltak, henger sammen med det det offentlige tilbyr av forebygging.

Jeg har valgt å spørre deg/dere, da jeg tror du/dere har noe å bidra med inn i min forskning.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelsen innebærer at jeg vil intervju deg/dere om temaet forebygging. Intervjuet vil ta ca. en time. Spørsmålene vil omhandle forebygging i sin helhet. Intervjuet vil bli tatt opp med lydopptaker.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Intervjuene vil bli lagret innelåst i arkiv. Nummer på intervjuene, med eventuelle beskrivelser, vil bli lagret adskilt fra hverandre, med ulike nøkler. Bare jeg har tilgang til disse arkivene.

Det vil ikke være mulig å gjenkjenne deg/dere, som deltaker i prosjektet i publikasjonen av min master.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 05.06.2016. Alt datamateriale vil bli anonymisert ved prosjektslutt eller makulert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Lars-Ole Gjermundbo 90756952. Veileder og daglig ansvarlig for prosjektet er Frode Kavli.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4

Transskripsjon

Her er et utdrag av min transskripsjon, med en av mine informanter. Jeg valgte å bruke Jan Svennevig sin tegnsetting i min transskripsjon. I betyr intervjuer og IO betyr intervjuobjekt. @ betyr latter. Punktum er pauser. Intervjuet her er av en stortingspolitiker.

IO: nei... jeg tror det går litt på.. jeg tror det er lettere å spørre om hjelp når det går greit @@

I: ja

IO: ja jeg tror det.. men det tror jeg er litt menneskenaturen.. det er klart det at i det du går inn i det hvis du virkelig har problemer så vet du jo det at du sannsynligvis kommer til å få ganske klar beskjed om noe som du bør endre på.. og noe som du ikke har gjort så godt som du sjøl ville.. det er jo ingen god følelse å gå inn i det med åpne øyne

I: nei

IO: min.. tanke er nok at det som gjør det.. jeg oppfatter ikke at det er redsel for at.. at de skal gi dårlig hjelp eller noe sånt men at det rett og slett er krevende

I: eh.. den menneskelige biten

IO: ja den menneskelige biten.. og vondt å innrømme at jeg trenger faktisk hjelp for å leve sammen med den som jeg var så glad i

I: mm.. ja ja ja eh.. hvis for jeg veit jo at det er økonomi i det her og det er derfor dere skal ha møtet i dag..

IO: ja

I: men hvilke forebyggende tiltak tenker du det offentlige hadde.. mm vært det aller beste bare sånn helt åpent hvis penger ikke var noe hinder for tiltak.. hvis du skjønner hva jeg mener at nå.. sånn gjør vi det.. det må være det beste

IO: (kremting) ja.. altså e tror.. to ting volum og da er igjen på tilgjengelighet

I: mm

IO: mener eg e veldig

I: ja..

IO: dette at dette finnes overalt og er tilgjengelig over alt for da er det flere som bruker det da er det flere som snakker om det da blir terskelen lavere og så er du inne i en god sirkel

I: mm

IO: eh.. så det tror eg e... åsså tror jeg.. men det kan vi ikke gjøre politisk men det er noe med at samme hva du ska gjør av praktiske ting og ha opplæring og kurs og bevis mens det viktigste i livet der er det liksom ikke normalt at du tar et kurs eller @@@

I: nei.. det er sant

IO: det eneste er at du går svangerskapskurs med det første barnet

I: ja

IO: også.. åsså.. men ellers.. så det å starte familie det å starte et forhold og ikke minst takle det når hverdagen slår litt inn over deg.. det har vi jo ikke kultur på for å lære oss opp til

I: nei

IO: eh..

I: men åssen ser drømme sennarie

IO: @@

I: sennarie ditt ut da.. hvordan kan det være så tilgjengelig da hvis du

IO: du vet bilen din er inne til oljeskift hvert tiende tusen eller hva det er.. vi sku hatt en sånn oppfriskning i.. der noen utenifra kunne stille noen spørsmål å si åssen er det med deg.. passer dere på det eller

I: ja

IO: eh.. ja

I: spennende..

IO: ja @@

I: når er det for seint tenker du og alt håp er ute?

IO: aldri

I: aldri.. nei

IO: nei for meg er det sånn aldri

I: nei

IO: eh..men det er klart det er krevende når det har kommet langt

I: ja

IO: eh.. men eg syns det at vi ser eksempler på.. på folk som.. der det har virkelig har skåret seg mellom partene og de har vært stygg med hverandre.. så det.. sku tru de aldri kunne tåle hverandre igjen.. men de finner tilbake av å te og når noen kan gjør det så kan andre gjør det

I: eh

IO: jeg synes det må være utgangspunktet og folk går fra hverandre og finner tilbake

I: mm

IO: eh.. eh.. så nei det kan en ikkje gi opp

I: nei

IO: eh.. nå blir det nå litt sånn personlig oppi dette her da men.. det mener e er den største utfordringen i dag i forhold te par og at de går fra hverandre de gir for enkelt opp

I: ja.. de gir for enkelt opp

Intervjuguiden som ble brukt til intervjuene av parene på gata.

Spørsmål 1:

Hvis dere ønsker ekstern hjelp eller forebygging for samlivet, hva skulle det være, og hvor ville dere henvendt dere ?

Han:

Henne:

Spørsmål 2:

Om det fantes et sted hvor dere kunne få en årlig par-sjekk, som en eu-kontroll, eller et tannlege besøk, hvor man tar en test på parforholdet og får hjelp i etterkant på de temaene og tingene som er litt vanskelige, var det noe dere ville ha benyttet dere av.

Han:

Henne:

Spørsmål 3:

Hva kan være grunnen til at par utsetter å søke hjelp, når det blir vanskelig i parforholdet?

Han:

Henne:

Spørsmål 4:

Hva kjenner dere til av samlivsforebyggende tiltak som finnes i dag?

Han:

Henne:

Spørsmål 5:

Om du fikk muligheten til å fremme et forslag som var til hjelp for par som har fått det litt vanskelig i parforholdet, hva skulle det være?

Han:

Henne:

Spørsmål 6:

Hva tenker dere kan være gode forebyggende tiltak for parforhold, som det offentlige kan tilby?

Han:

Henne:

Spørsmål 7:

Hvordan merkes det at man har det vanskelig i parforholdet?

Han:

Henne:

Spørsmål 8:

Når er det for sent, og alt håp er ute?

Han:

Henne:

Alle 12 intervjuene ble tatt opp på bånd, og transkribert.

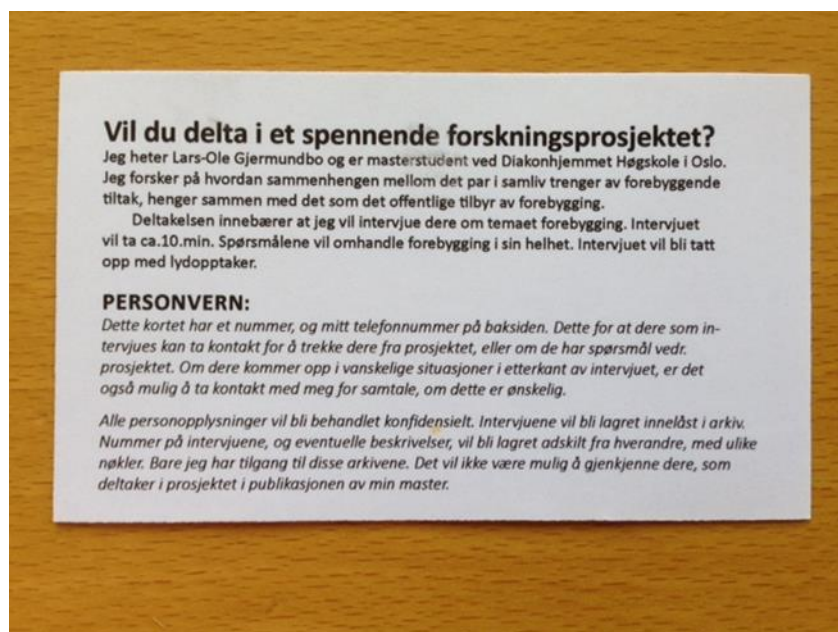
Intervjuguide / Det offentlige:

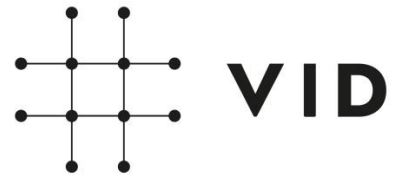
1. Hvordan vil du beskrive begrepet forebygging når det gjelder forebygging for parrelasjon?
2. Fagfolk sier at par ofte kommer for sent til terapi, hvordan tenker det offentlige at markedsføring av forebyggende tiltak kan gjøres best mulig, og hvordan skjer dette i dag?
3. Par vil ha det godt i samlivet sitt. Hva kan det offentlige tilby av lett tilgjengelig forebygging, for å bevare det gode samlivet?
FVK
4. Par utsetter å søke hjelp, når de får det vanskelig i parforholdet. Hva tror du kan være grunnen til dette?
5. Hva tror du par vet finnes av forebyggende tiltak i dag?
6. Hvilke forebyggende tiltak tenker det offentlige hadde vært det aller beste, om penger ikke var et hinder for tiltaket?
7. Hva tror du egentlig par ønsker seg av forebyggende tiltak for parforholdt.
8. Når går forebyggende tiltak over til reparasjon og behov for terapi, og hvor er skille rent administrativt. Hvor hører hva hjemme. (Forebyggeng / Terapi, dere har det sånn ja, ja da skal dere gå dit).
9. Når er det for sent, og alt håp er ute?
10. Innvandrere – Familie.
11. Kommunikasjon og parrelasjon/ Skole
12. Økonomi – veiledning
13. FVK – skummelt / lavterskel/tilgjengelighet.
14. Fastlegens rolle.
15. Digitale plattformer / Telefonhjelp
16. Hva er fordelene og hva er de største ulempene ved at par skiller seg sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv.
17. Hva slags profesjon må man ha for å utøve forebygging?

Intervjuguide for par:

1. Hvordan forstår dere begrepet forebygging, når man snakker om forebygging for parrelasjonen?
2. Hvor ville dere gått for å få forebyggende hjelp til å leve godt sammen som par?
3. Hvor henter dere kompetansen fra til å kommunisere godt som par og å leve så godt som mulig sammen som par?
4. Om det fantes et sted å gå til for en årlig par-sjekk, som et tannlegebesøk eller en EU-kontroll, hvor man kunne få hjelp og støtte for samlivet videre, ville det være et godt forebyggende tiltak for dere?
Hvis ja, hvorfor?
Hvis nei, hvorfor ikke?
5. Hva tror dere er grunnen til at par utsetter å søke hjelp, når det blir vanskelig i parforholdet?
6. Hva kjenner dere til av samlivforebyggende tiltak, som finnes i dag?
7. Om dere kjente et par, som begynte å få det litt vanskelig i parforholdet, hva ville dere foreslå av forebyggende tiltak for dette paret.
8. Hvordan merkes det at man har det vanskelig i parforholdet?
9. Om dere kunne ønske dere et forebyggende tiltak fra det offentlige, hva skulle det være?
10. Hva mener dere par trenger av forebyggende tiltak fra det offentlige, for å ha et godt samliv?
11. Når er det for par for seint å reparere et parforhold og når er alt håp ute?
12. Vet dere hva kommunen deres tilbyr av parforebyggende tiltak?
13. Hva vet dere om FVK
14. Hva er det man ikke får til, når man gir opp og tar ut separasjon?

Visittkort / Intervju på gata:

Obligatorisk erklæring/forside

Kandidatnummer:
Lars-Ole Gjermundbo
Bruk navn der det ikke foreligger kandidatnummer.

Navn på studiet: Familieterapi og systemisk praksis.

Navn på eksamen: Master i familieterapi og systemisk praksis. MAFAM-2012.

Emnekode: MAFAM 502

Innleveringsfrist: 27.05.16

Antall ord: 27 154

Jeg erklærer herved at min eksamensbesvarelse:

1. ikke gjengir andres eller eget arbeid uten å oppgi kilde
2. oppgir alle referanser i litteraturlisten
3. verken helt eller delvis er en kopi av andres eksamensarbeid eller andre typer arbeid
4. verken helt eller delvis har vært brukt til samme eller en annen eksamen ved denne høyskolen eller et annet lærested i Norge eller utenlands

Jeg er kjent med at brudd på disse bestemmelser er å betrakte som fusk.

Jfr. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 4-7 og § 4-8, forskrift 11. desember 2015 nr. 1665 om [opptak, studier, eksamen og grader ved VID vitenskapelige høyskole](#) § 30, samt retningslinjer for behandling av fusk eller forsøk på fusk ved VID vitenskapelig høyskole fastsatt 18. desember 2015.

Sett kryss:

Ja:

Nei: